

Türkiye'nin Ulusal Güvenlik Sınamaları Üzerine Aksiyolojik Bir Değerlendirme

Murat ŞENGÖZ*,¹

Araştırma Makalesi

Takvim-i Vekayi
ISSN: 2148-0087

Basım (Published): 31.12.2022
Kabul (Acceptance): 26.12.2022
Gönderi (Submitting): 10.08.2022

Cilt (Vol): 10
No (Issue): 2
Sayfa (Pages): 214-248

Adres:
¹ ORCID: 0000-0001-6597-0161

*Sorumlu Yazar (Corresponding);
E-mail: muratsengoz74@gmail.com

Anahtar Kelimeler: Ulusal
Güvenlik, Dış Politika, Bölgesel
Güvenlik ve Çatışmalar.

TELHİS (ÖZ)

Günümüzde jeopolitik olarak ulusal güvenlik sınamaları ne yazık ki iyimserlikten çok kötümser bir tablo çizmektedir. Özellikle içinde bulunduğumuz süreçte, revizyonist ve aşırı nasyonalist ülkelerin başını çektiği veya yarattığı jeopolitik gerilimler ve sınamalar uluslararası güvenliği daha çok tehdit etmektedir. Bu kapsamda bu çalışmada bölgesel ve uluslararası güvenlik, barış ve refahın tesis ve idamesi bağlamında Türkiye'nin ulusal güvenlik ve dış politika sınamaları ve fırsatlarına yönelik olarak, hâlihazırda yerleşik ön yargılar ve skolastik kurallar yerine, değer felsefesinin paradigma, dinamik ve boyutları ışığında normatif prensiplerle, ulusal güvenliğin postmodern veçheleri üzerinden bir değerlendirme gerçekleştirilmektedir. Çalışmanın temel eksenini Atatürk'ün "Yurtta sulh, cihanda sulh" ilkesi oluşturmaktadır. Nitekim bu çalışmada, yerleşik yargı ve kurallar yerine, insani değerleri aksiyolojik, bütüncül ve evrensel bir bakış açısıyla merkeze alan ve normatif olarak benimsenmesi beklenen eylemler dikkate alınarak özgün bir inceleme gerçekleştirilmektedir.

An Axiological Assessment On Turkey's National Security Challenges

Research Article

ABSTRACT

Today, geopolitically, national security challenges unfortunately, paint a pessimistic picture rather than optimism. Especially in the current period, geopolitical tensions and challenges led by or created by revisionist and ultra-nationalist countries threaten international security more. In this study, the establishment and maintenance of regional and international security regarding Turkey's national security and foreign policy challenges and opportunities are elaborated in the framework of peace and prosperity, normative principles and practices the dynamics and dimensions of the axiology, instead of existing prejudices and scholastic rules. With these principles, an evaluation is carried out on the postmodern aspects of national security. The main axis of the study is Atatürk's "Peace at home, peace in the world" principle. As a matter of fact, in this study, an original analysis is carried out by taking into account the actions that are expected to be adopted normatively and that center human values with an axiological, holistic and universal perspective, instead of pre-established judgments and rules.

KEYWORDS

National Security, Foreign Policy, Regional Security and Conflict Issues.

1. GİRİŞ

Ulusal güvenlik yönetimi, ülkede huzur, güven ve istikrarın iç ve dış tehditlere karşı korunması ve muhafazası için gösterilen çabaları tarif eder. Bu yönüyle ulusal güvenlik, sadece ülke sınırların muhafazası ve terörle mücadele ile sınırlı değildir. Nitekim ulusal güvenlik, ülkede huzur, asayiş ve istikrarı etkileyen her türlü doğal ve insan yapımı, sağlık, eğitim, sosyal, ekonomik, diplomatik tehditlerle alakalıdır. Ulusal güvenlik sadece açığa çıkan tehditlerle mücadeleyi değil, öncesinde henüz tehditler belirmeden ve hatta emare vermeden önce dahi, normatif teamüller ve evrensel hukuk kaidelerine uygun olarak gerekli önleyici tedbirlerin alınması ve emarelerin ortadan kaldırılması ile ilgilidir. Nitekim günümüzde jeopolitik olarak içinde bulunduğumuz süreç, küresel salgınlar, iklim değişikliğinin dünya hayatını giderek daha da fazla tehdit etmesi ve tüm bunlarla birlikte revizyonist ve aşırı nasyonalist ülkelerin başını çektiği ve yarattığı jeopolitik gerilimlerin meydana getirdiği sınamalar üzerinden kötümser bir tablo çizmektedir. Bu bağlamda, bölgesel güvenlik sorunların ve sıcak askeri çatışmaların yanı sıra, kritik kaynak ve teknolojilerin tedarik zincirlerindeki bağımlılıklar ve artan eşitsizlikten kaynaklanan risk ve tehditlerin de bertaraf edilmesi önem arz etmektedir. Nitekim bu kapsamda ulusal güvenliğin tüm veçhelerinin bütüncül bir şekilde ele alınması, ülkelerin stratejik tedarik zinciri yönetimlerinin ittifaklar içinde kalınarak, heterojen bir biçimde yeniden düzenlenmesi bilhassa önem kazanmaktadır. Bununla birlikte, demokratik olmayan ülkeler ile mücadelelerin bilhassa ekonomik ve sosyokültürel argümanlar üzerinden geliştirilerek, anti demokratik ülkelerin halklarının kendi çaba ve tercihleriyle demokrasiye yönelmelerinin teşvik edilmesi için de lüzumlu çabaların teksif edilmesi, bölgesel ve küresel güvenlik sorunlarının bertaraf edilmesinde bir hâl tarzı olarak değer kazanmaktadır. Bu nedenle ulusal güvenlikle alakalı meselelerin, tarihsel, evrensel ve normatif ilke ve prensiplerle ve ulusal güvenliğin oldukça teknik bir bilgi müktesabatı içeren askeri, diplomatik ve hukuki veçheleriyle birlikte ve aksiyolojik bir paradigmayla ele alınması bölgesel barış ve istikrarın tesis ve idamesi noktasında daha faydalı sonuçlar verebilir.

Ne var ki günümüzde ülkelerin güvenlik paradigmaları, küreselleşmenin her alanda hâkimiyetini artırması, sınırların muğlâklaşması, güvenlik tehditleri ve fırsatlarının çok boyutlu ve çok uluslu bir hüviyet kazanması bakımından yeniden şekillenmektedir (Osterud, 2008: 283-386). Bu noktada ülkelerin ulusal güvenlik

yönetimi noktasındaki performanslarının en önemli kıstaslarından bir tanesi de, bir taraftan sorunlarını ve düşmanlarını azaltırken, diğer taraftan da dostlarını artırabilme kapasiteleridir (Habermas, 2008; Habermas, 2009). Bu kapsamda içinde içinde bulunduğumuz dönem, başat aktörlerini Amerika Birleşik Devletleri, Rusya Federasyonu ve kısmen de Çin Halk Cumhuriyeti'in oluşturduğu, küresel ve bölgesel ittifakların yeniden şekillendiği bir uluslararası güvenlik sürecinin ip uçlarını veren bir ara dönem (fetret devri) özelliği taşımaktadır.

Nitekim bu bağlamda, Amerika Birleşik Devletleri'nin Afganistan'dan travmatik bir biçimde çekilmesi ve ülke yönetiminin trajik bir şekilde "Taliban Yönetimi" tarafından devralınması örneğinden hareketle, küresel güvenlik statükosunun kimi revizyonist veya aşırı nasyonalist kapalı rejimler lehine aniden ve süratle değişebilmesi risklerini de barındırmaktadır. Nitekim bu noktada günümüzde Amerika Birleşik Devletleri liderliğindeki Batı dünyası ile, Çin ve Rusya'nın başını çektiği ve demokratik olmayan, aşırı nasyonalist ve revizyonist kapalı rejimlerin aralarındaki mücadeleler, geçmişe nispetle her bakımdan daha fazla görünür olmaktadır. Bu yönüyle bu süreç başlangıçta uluslararası güvenlik anlamında karşılıklı rekabetin artacağı, sonrasında ise safların keskin bir biçimde daha da netleşeceği yeni bir dönemin ip uçlarını vermektedir. Dolayısıyla önümüzdeki seneler muhtemelen, demokratik ve demokratik olmayan ülkelerin performanslarının uluslararası istikrarı şekillendireceği ve ülkelerin kaderlerini bir yönüyle ülke halklarının özgün iradeleriyle seçerek ülkelerinin yönetimlerini teslim ettikleri siyasi aktörlerin eliyle şekilleneceği bir döneme şahitlik edecektir. Bir bakıma ülke halkların bu tercihleri, kendi ülkelerinin demokratik veya totaliter ittifaklardan hangisinin yanında konumlanarak yer alacaklarını da belirleyecektir. Nitekim bu noktada bilhassa Rusya'nun 2020 yılının Şubat ayında fiilen Ukrayna'yı işgal girişimi ve şimdilik Batı dünyasının neredeyse bir blok olarak ve sert bir biçimde Rusya'nın Ukrayna'yı işgal girişimine verdikleri tepkilerin sürekliliği bir turnusol kâğıdı vazifesi görmektedir. Bu yönüyle son yıllarda yaşanan gelişmeler bir bakıma çok kutuplu dünya güvenlik paradigmasının yeniden iki kutuplu düzene geçişinin emarelerini vermektedir.

Bunun için ulusal güvenlik tartışmalarının bir kısır döngüye dönüştürülmeden, reel politik olarak geçmişten geleceğe uzanan bir bütünlük içinde ele alınması kritik öneme sahiptir (Freiedman, 1999). Nitekim bu bağlamda, bilhassa medeni ülkelerin, kendilerine karşı gerçekleştirilen mezkur saldırı ve

taaruzlar ile müspet mücadele edebilmek ve başarılı olabilmek için, oyun teorisinden hareketle, kazan kazan mantığı içinde, yapıcı stratejiler belirlemeleri oldukça önemlidir. Bu noktada medeni ülkelerin bir taraftan kendi demokratik normlarını tekâmül ettirirken, diğer taraftan küresel ölçekte bir takım sağlık, eğitim ve kalkınma projelerine de destek olmaları ve diğer ülkelerin de ulusal kaynaklarının bir kısmını dünya medeniyetinin müşterek refahı ve müreffeh bir insanlık ideali için sarf etmeleri noktasında ikna edici bir çaba içinde bulunmaları önem arz etmektedir (Hofstede, 1999).

Bu kapsamda çalışmamızda bilhassa Rusya'nın Ukrayna'yı işgal girişiminin hatıra getirdiği hususiyetlerden istifade ile Türkiye Cumhuriyeti'nin ulusal güvenlik ve dış politika sınamaları ve fırsatları ile alakalı olarak, normatif ilke ve prensiplerle, bir değerlendirme yapılmaya çalışılmaktadır. Nitekim, ulusal güvenlik, bir devletin savunmasını, anayasal düzeninin korunmasını, ülke çıkarlarının dünya çapında temsil ve realize edilmesini sağlamakla ilgilidir (Chomsky, 1996). Bu çalışmada Türkiye'nin ulusal güvenlikle alakalı başlıca sınamaları, Atatürk'ün "Yurtta sulh, cihanda sulh" ilkesinden hareketle, aksiyolojik değer felsefesi paradigması ile açıklanmaya çalışılmıştır. Nitekim bir ülkede istikrar ve huzurun sağlanabilmesi için evvela içeride mutlak bir güven ve barış ortamının ikame ve idame edilmesi gerekir. Çünkü yerel, bölgesel ve küresel istikrar ve barışa katkı sunacak politikaların geliştirilebilmesi ve tatbik edilebilmesi, ancak sulh ile olur. Bu bakımdan uluslararası barışın tesisi ve muhafazası için gösterilen her çaba övülmeli, hiçbir sorun gereğinden fazla büyütülmemelidir. Tolstoy'un dediği gibi "ateş kıvılcımken söndürülmelidir". Nitekim bir ülkede istikrar ve huzur tesis adamakıllı edilemezse, menfi düşünceler bir takım kışkırtma ve mübalağalarla birlikte yayılabilir ve kendisine istismar alanları oluşturabilir. Böylece toplum, eksik bilgilerle yapılan naif, yanlış ve bilgisiz, basiretten uzak yorumlarla ayrıştırılabilir, yaşanmış veya yaşanmamış birçok acı abartılarak gelecek nesillere aktarılabilir, bu noktada sahte mit ve efsaneler uydurulabilir, halk ozanları abartılı hikâyelerle sahte bir tarih yaratabilir ve böylece sonradan düzeltilmesi oldukça zor bir nifak ortaya çıkmış olabilir.

2. ÇALIŞMANIN SINIRLILIKLARI VE AMACI

Esasında ülke yönetimi ile ilgili her konu bir yönüyle ulusal güvenliğin ilgi alanına girer. Sağlık teşkilatı, kolluk kuvvetleri, acil ve afet yönetim teşkilleri,

itfaiye ve arama kurtarma teşkilatları, sahil güvenlik, kıyı koruma, sınır güvenliği birlikleri, istihbarat teşkilatları ve silahlı kuvvetler başta olmak üzere devlet aygıtının tüm elemanları öncelikle olası ve cari tehditlere karşı kesin bir kolektif şuurun geliştirilmesi ihtiyacı kapsamında, ulusal güvenlik yönetiminin kuvvet bileşenleri arasında sayılabilir. Bu bağlamda, enerji arzının çeşitlendirilmesi, salgınlar, siber saldırılar, terör ve organize suçlarla mücadele, kritik tesislerin ve enerji nakil hatlarının korunması, ekonomik istikrarın sağlanması, eğitimin geliştirilmesi, refah ve zenginliğin adil paylaşımının temini, uluslararası hukuk ve anlaşmalara dayanan milli menfaat ve hakların uluslararası platformlarda korunması, sınırların emniyetini sağlanması gibi konuların tamamı bir şekilde ulusal güvenlik ile alakalıdır (Waewer, 2008: 151-178; Wisnewski 2008:175). Ancak bu çalışmada münhasıran Atatürk'ün "Yurtta sulh, cihanda sulh" ilkesi perspektifinde, sırasıyla Avrupa Birliği'ne üyelik tartışmaları, Türkiye'nin NATO üyeliği ile ilgili tartışmalar; güvenilir bir enerji koridoru olarak Türkiye'nin önemi, Yunanistan, Kıbrıs, İsrail, İran, Rusya ve Ermenistan ile münasebetlerle alakalı olarak özgün, eklektik ve aksiyolojik bir inceleme gerçekleştirilmektedir.

Bu kapsamda bu çalışma zaman-ı şümül bir bakış açısıyla, hiçbir şahıs ve grup politik ve yanlı olarak hedef alınmadan hazırlanmıştır. Ulusal güvenliğin dinamik ve veçheleri, doğruluğu tartışmaya açık, dogmatik¹ ve totolojik² yerleşik yargılar ve kurallar yerine, insanı ve insana ait değerleri merkeze alan, dürüstlüğü, erdemi yücelten, holistik (bütüncül bir biçimde), hermenötik (olguları muhakeme etme ve yorumlamak suretiyle) ve aksiyolojik (değer felsefesi prensipleri dahilinde) bir paradigma ile normatif (olması gerekenden hareketle) olarak benimsenmesi beklenen tutum ve eylemler dikkate alınarak açıklanmaya çalışılmıştır. Bu yönüyle bu çalışmada, analitik ve kısmen alegorik, muhatabı ikna etmekten ziyade olgular üzerinde birlikte kafa yormaya ve akletmeye davet eden diyalektik bir üslup benimsenmiştir.

---

¹ Dogma; mantıki ve muntazam bir şekilde akıl yürütmeden ve elde mevcut olan bilinen tüm hakikat ve kanıtları hiçe sayarak, kanılarını bir takım inanç ve ideolojik öğretilere istinat ettiren ve kanaatlerini duygusal angajmanlarına dayandıran bir düşünce biçimidir.

² Totoloji; hepdoğru veya eşsöz, bir bileşik önermenin kendini oluşturan önermelerin her değeri için daima doğru sonuç vermesi durumunu ifade eder. Totolojiler bu sebeple yeni bir bilgi içermezler.

3. TÜRKİYE’NİN AVRUPA BİRLİĞİNE ÜYELİK TARTIŞMALARI ÜZERİNE

Türkiye, Avrupa Birliği’ne (AB), Avrupa Birliği henüz Avrupa Ekonomik Topluluğu iken 1963 yılında üyelik başvurusunda bulunmuş, üyelik müzakereleri kapsamında ise 1996 yılında Avrupa Gümrük Birliğine üye olmuş, 1999 yılında da aday ülke statüsü kazanmış ve 2005 yılında tam üyelik müzakerelerine başlamıştır. Ne var ki 20 Şubat 2019 tarihinde, Avrupa Parlamentosu komitesi tarafından Türkiye’nin üyelik müzakerelerinin askıya alınması yönünde bir karar alınmış, 15 Aralık 2021 tarihinde ise, Avrupa Birliği Konseyi tarafından, Türkiye ile üyelik müzakerelerinin dondurulmasına karar verilmiştir. Bu sebeple hâlihazırda Türkiye’nin Avrupa Birliği ile üyelik müzakerelerinin askıda olduğu ifade edilebilir. Bu noktada elbette Türkiye’nin Avrupa Birliği ile üyelik müzakerelerinin tekrar başlatılmasının ve üyelik sürecinin tamamlanması esasen Türkiye’nin olduğu kadar, Avrupa Birliği’nin de yararına olacağını ifade etmek mümkün olabilir. Bu sebeple Türkiye’nin AB’ne tam üye olarak kabul edilmesi noktasında Türkiye’den ziyade öncelikle AB’nin samimiyetini ortaya koyması büyük önem arz etmektedir. Nitekim Türkiye sahip olduğu zengin kültürel değerler, ekonomik, sosyal ve politik birikimleri nispetinde mensubu olduğu oluşumlara yüksek katma değer katan önemli bir ülkedir. Bu bakımdan bu noktada, Türkiye tarafından bilhassa kamu diplomasisi olanaklarından istifade ile muhatapları üzerinde daha fazla ikna edici bir diskur ve politika benimsemesi nazara alınabilir. Çünkü kuşkusuz Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne üye olması, sahip olduğu potansiyel ve vereceği katkılar itibarıyla Avrupa Birliği’ni insan ve azınlık haklarına gösterilen ihtimam, çoğulcu demokrasinin işlerliği ile alakalı pratikler, medeniyet, barış ve refahın inkişafı, nitelikli iş gücü kaynakları bağlamında bir ileri aşamaya taşıyabilir.

Nitekim Türkiye 2020 yılına kadar, G-20 üyesi bir ülke olarak, dünyanın on dokuzuncu ve Avrupa’nın yedinci büyük ekonomisidir ki, bugün hâlen bu seviyenin daha da üzerine çıkabilecek kaynak ve fırsatlara sahiptir. Bunun için evvela Türkiye’nin bilhassa eğitim, ekonomi ve hukuk alanlarında yapılması gereken yapısal reformlarını bir an önce tamamlayarak hayata geçirmesi, üyelik sürecinin yeniden başlatılarak tamamlanması noktasında mutlaka bir kuvvet çarpanı etkisi yaratacaktır. Türkiye ekonomik ve ticari potansiyelini doğru bir şekilde kullanabilmesi hâlinde Avrupa’nın en fazla iş üretebilme kapasitesine sahip bir ülkesi olabilir. Türkiye potansiyelini aktive edebilmeyi başarırca, elde

edeceği ekonomik güç ile ülkesinden Batılı ülkelere göç veren değil, Batı'dan nitelikli göç alan bir ülke statüsüne de ulaşabilir.

Diğer taraftan Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üye olabilmesi kapsamında, Avrupa Birliği'nin on iki yıldızının İsa Peygamberin on iki havarisini temsil ettiği, İslam'ın monolitik anlayışının hem demokrasinin kuvvetler ayrılığı, hem de Avrupa Birliği'nin temel kuruluş felsefesine aykırı olduğu, Türkiye'nin Avrupa'nın tarihinde olduğu ama kültüründe bulunmadığı yönünde yapılan eleştiriler, gerçekte reel politik ile ilişkili olmayan totolojik ve manipülatif iddialardır. Kaldı ki, koşulları sağlayan ve muhataplarını ikna eden bir Türkiye'nin önünde Avrupa Birliği üyesi olmasını engelleyecek bir husus olamaz. Buna ilave olarak Türkiye açısından Avrupa Birliği'ne entegrasyon, millet kavramından uzaklaşılması, öz kültür ve varlık değerlerinin terk edilmesi, dini motiflerin küçümsenmesi, Türk dilinin yozlaştırılması, sadece bireylerin zevk ve çıkarlarının ön plana çıkarılması olarak da yorumlanmamalıdır. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üye olması hâlinde öz değerlerinden uzaklaşacağı, bağımsızlığının kaybedeceği iddiaları Anadolu halkının Batılı değerleri taşımayacağı, kendi kültürünün zenginliklerinin farkında olmadığı ön kabulüne dayanan indirgemeci, öz güvensiz yaklaşımlardır. Avrupa Birliği'ne entegrasyon demek, Türkiye'nin zaten hâlihazırda sahip olduğu insan hakları, ileri demokrasi, girişimciliği teşvik eden, çoğulcu müktesebatının, Avrupa Birliği ile entegrasyon sürecinde daha görünür kılınması, kabul ve tescil edilmesi anlamına gelmektedir. Bu bağlamda Türk halkının ikna edilmesi kadar, özellikle kamu diplomasisi olanaklarından istifade ile Avrupa Birliği halklarının da ikna edilmesi kritik öneme sahiptir.

Bu kapsamda Avrupa Birliği'ne üyelik hedefinin polemik konusu yapılarak, iç politik bir tartışma konusu hâline getirilmesi hatalı olur, çünkü Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üye olması sadece ekonomik açıdan değil, aynı zamanda ulusal güvenlik yönetimi bakımından da bazı avantajlar sağlayabilir. Nitekim sadece askeri paktlara üye olmuş olmak, tek başına ulusal güvenliğin idamesi için yeterli değildir (Rothschild, vd., 2007). Çünkü ekonomi başta olmak üzere, teknoloji üretimi, eğitim, sağlık, enerji güvenliğinin tesisi ve adalet mekanizmalarının işlerliğinin sağlanması gibi pek çok husus da doğal olarak ulusal güvenliğin bileşenleridir. Ayrıca bu noktada tekraren vurgulamak da fayda vardır ki, Avrupa Birliği üyeliği bir yönüyle, Türkiye'nin ileri demokrasiye sahip, refah ve medeni bir ülke olarak muhatapları tarafından kabul ve tescili anlamına da gelir. Üstelik

Türkiye'nin hak ettiği biçimde ileri demokrasiye sahip, medeni bir ülke olarak, uluslararası kamuoyunda kabul ve tescil edilmesi, kuşkusuz küresel ölçekte de dünya barışının ikamesine, kültürel ve ekonomik entegrasyonuna olumlu katkı sağlar.

Kaldı ki, "Türkiye'nin Avrupa'nın tüm ikircikli siyasetine ragmen, Avrupa Birliği'ne üye olmak adına gösterdiği müspet çabalar ve bu kapsamda üyelik müktesebatı ile alakalı mevzuat düzenlemelerinin yerine getirilmesi, ilkesel olarak zaten, Türkiye Cumhuriyeti'nin Atatürk'ün hedef koyduğu muasır medeniyet seviyesine ulaşma ideali ile de uyumludur" (Şengöz, 2020a). Ancak burada dikkat edilmesi gereken temel husus, güvenlik ve ekonomik hususlarla alakalı olarak, ülke bağımsızlığına olumsuz etki etmesi muhtemel fasıl başlıklarında, mütekabiliyet esaslarına ve ülke insanının milli menfaatlerinden taviz vermeyecek uygun tedbirlerin alınması ve gerekli hassasiyetlerin gösterilmesidir. Bu bağlamda, Avrupa Birliği tam üyelik sürecinden önce muhakkak suretle, Avrupa Birliği üyesi ülkelerle en azından Schengen bölgesi için bir an evvel vize serbestliği (muafiyeti) konusunda bir mutabakat sağlanması kritik öneme sahiptir. Bu kapsamda Türkiye'nin hemen başlangıçta Batılı komşuları ile belli koşullarda vize muafiyeti konusunda anlaşmalar yapması dikkate alınabilir.

Bütün bunlarla beraber yine de Türkiye'nin Avrupa Birliği üyeliği meselesi beraberinde doğal olarak, aşılması gereken bazı siyasi ve ulusal güvenlik meselelerini de beraberinde getirmektedir. Bu kapsamda Kıbrıs sorununun diplomatik enstrümanlarla çözülerek Kıbrıs Türklerinin siyasi ve hukuki halklarının uluslararası arenada tanınması ve Kıbrıs halklarının mutlaka eşit hak ve menfaatlerde birleşmesi, iç güvenlik meselelerinin kökünden halledilerek, bu meselenin iç politik polemiklerin esaretinden ve dış güçlerin istismarından kurtarılması gerekmektedir. Bu hususta gerekirse Türkiye tarafından zorlayıcı diplomasi yöntemlerinin kullanılarak sorunun çözümüne kavuşturulması için yapıcı girişimlerde bulunulmalı ve bu hususta uluslararası muhataplar ikna edilerek destekleri sağlanmalıdır. Nitekim ulusal menfaatlerinin tahakkuku anlamında çözülemeyen veya ertelenen her sorun, mutlak surette ülkenin önünde olası diplomatik ve güvenlik istismarlarına gebe bir engel ve etkisi kendi hacminden daha büyük bir bariyerdir.

4. TÜRKİYE'NİN NATO ÜYELİĞİ İLE İLGİLİ TARTIŞMALAR ÜZERİNE

Türkiye 18 Şubat 1952 tarihinde, Sovyet tehdidi neticesinde, Sovyetler Birliği'ne karşı bir güvenlik kuşağı ve güvenlik kalkanına katkı sunmak amacıyla NATO'ya üye olmuştur. Bunun akabinde Türk Silahlı Kuvvetleri'nin harp, silah, araç ve gereçlerinin modernizasyonu sağlanmış, gerçekleştirilen bir takım reform ve reorganizasyonlarla Türk Silahlı Kuvvetleri'nin savaş kapasitesi artırılmıştır. Bu gelişmeler Türk Silahlı Kuvvetleri'ni ülkenin modernleşme ve muasır medeniyet seviyesine ulaşma ve Batı'ya entegre olma sürecinde ülkede öncü konuma ulaştırmıştır. Bu anlayış konjonktörel olarak zaman zaman kendisine yapılan atıf ve ehemmiyet değişmekle birlikte, temelde günümüzde de devam etmektedir. Netice itibariyle Türk Ordusu bir NATO ordusudur. Bu yönüyle NATO mensubiyeti Türkiye Cumhuriyeti'nin Batı ittifakı içinde kalması noktasında oldukça önemli bir emniyet subabıdır. Nitekim bu kapsamda reel politik olarak Türkiye'nin NATO'dan ayrılmasının birçok olumsuz sonuçları olabilir.

Türkiye'nin NATO'dan ayrılması hâlinde, örneğin Kıbrıs'taki hak ve menfaatlerimiz zarar görebilir, Türkiye hiç hak etmediği hâlde Kıbrıs'ta bir işgalci devlet konumuna düşürülebilir, üstelik Ege ve Doğu Akdeniz'deki meşru egemenlik haklarını kullanması noktasında da pek çok sıkıntı ile karşılaşabilir. Buna ilave olarak Türkiye, güvenli enerji temini ve naklinde de bir kısım zorluklara muhatap olabilir. Türkiye ayrıca, terör örgütleri ile mücadelesinde uluslararası hukuka uygun olarak hak ettiği desteği almakta bir takım engellemeler ve zorlamalar ile karşılaşabilir.

Diğer taraftan Türkiye'nin NATO'dan çıkması, Türk Ordusu'nun yeniden donatılması için hem zamanca, hem de parasal olarak ilave maliyetler üstlenilmesine ihtiyaç gösterir. Ayrıca Türkiye'nin NATO üyeliği sadece bir güvenlik paktına üye olması demek değildir. NATO üyeliği birçok bakımdan, Batı liginde kalmanın bir anahtarıdır. Hem NATO bir yönüyle mensupları itibariyle, ilkesel olarak otokratik ve yayılcı rejimlere karşı demokratik rejimlerin müdafaa edildiği bir uluslararası cemiyettir. Bu bakımdan Türkiye'nin NATO'dan çıkması muhtemelen çeşitli uluslararası platformlarda kesinlikle manipülatif olarak, Türkiye'nin demokratik normlardan uzaklaştığı, göreceli olarak totaliterleştiği, oligarşik, sözde elitist ve kült bir rejime evrildiği algılarının işlenmesine ve yayılmasına sebebiyet verebilir. Yaratılan bu algı, hem egemen, hem de yayılcı

lkeler tarafından istismar edilebilir. Bu kapsamda ülkede dış mihraklarca, mezhepsel ve etnik farklılıklar kışkırtılarak, çatışmalar çıkarılmaya çalışılabilir. Kaldı ki NATO'da kararlar oybirliği ile alınmaktadır. NATO, hukuki ve icrai bağlayıcılığı olan, hatta Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyine alternatif olabilecek şekilde kararlar alabilen etkili bir uluslararası güvenlik örgütüdür. Türkiye'nin şerh düşmesi hâlinde NATO'da hiçbir karar alınamaz, örgüte yeni bir ye kabul edilemez. Bu husus Türkiye'nin ulusal güvenliği için kayda değer bir öneme sahiptir.

Diğer taraftan salt NATO karşıtlılığı üzerinden Türkiye'nin mutlaka NATO'dan ayrılması gerektiğine dair seslendirilen yaklaşımlar, Türkiye'nin jeopolitik ve jeostratejik açıdan Batı'nın değil, Doğu'nun bir parçası olduğunu iddia etmek, pratikte ülkenin Rusya'nın ve kısmen de İran'ın etkisi altına girilmesi ile neticelenebilir. Bu kapsamda salt "Sevr Sendromu" zerinden kurgulanan Batı düşmanlığı özünde pasif ve reaktif bir paradigmadır. Gerçekte Sevr Sendromu ülkenin bekası üzerinden gereksiz düşmanlıklar ve korkular yaratarak, toplumu inşa etme yöntemidir. Çünkü Sevr Sendromu vesayetçi yönetimlerin güvenlikçi politikaları için elverişli ve kullanışlı bir argümandır. Nitekim bir toplumda korku ve endişelerinin körüklenmesi, toplumun yaratılan korkular üzerinden tlmesi ve kolayca yönetilmesine imkân verir. Gerçekte Osmanlı Devleti'nin çöküşünü hazırlayan tek başına, sadece o zamanki Batı dünyasının yayılmacı politikaları ve istismarları değildir. Kuşkusuz bunlarla birlikte Rusya'nın emperyal, oportunist, herşeyi mübah sayan rezizyonist dış politikası da Osmanlı Devleti'nin çöküşünün tamamlanmasının en önemli sebeplerindedir (Kennedy, 1990). Nitekim Osmanlı Devleti'ni siyasi ve ekonomik olarak çöküşün eşiğine getiren en önemli etkenlerin başında, Rusya'nın Osmanlı Devleti'nin ağırlıklı olarak Ortodoks mezhebine mensup Sırp, Yunan, Bulgar ve Ermeni halkları üzerindeki hmilik iddiaları ile Osmanlı Rus Savaşlarında, Osmanlı Devleti'ne karşı elde ettikleri askeri zaferlerdir.

5. TÜRKİYE'NİN GÜVENİLİR BİR ENERJİ KORİDORU OLMA VASFI ÜZERİNE

Günümüzde yaşanan güvenlik ve enerji krizlerinin bir neticesi olarak, nispeten ucuz enerjiye ve istikrarlı bir biçimde erişim, modern ekonomilerin işleyişi için temel hâle gelmiştir. Bu kapsamda bilhassa Rusya'nın Ukrayna'yı işgal

girişimi sonrasında gelişen olayların neticesinde enerji arzının güvenliği hususu önem kazanmıştır. Bu gelişmeler Türkiye'nin Avrupa Birliği ile entegrasyonu bağlamında yeni fırsatlar ortaya çıkmaktadır. Nitekim bu noktada Türkiye, Avrupa Birliği üyesi ülkelerin enerji arzının güvenliği noktasında ihtiyaç duydukları adımların atılması bağlamında kilit ülkelere bir tanesidir. Bu kapsamda, Orta Asya gaz rezervlerinin Avrupa'ya aktarılmasına yönelik olarak, Türkiye üzerinden geçen Nabucco gibi boru hattı projelerinin yeniden canlandırılması gündeme getirilebilir ve hayata geçirilebilir. Böylece hem Türkiye'nin, hem de Avrupa'nın bilhassa doğal gaz kaynaklarını çeşitlendirebilmesi ve Rusya'nın da gaz tedariki kapsamında Avrupa üzerinde tesis ettiği hakimiyetinin sınırlandırılması mümkün olabilir. Bu hususta Rusya'nın Avrupa ile yaşadığı anlaşmazlıkların bir neticesi olarak, Türkiye'nin izlediği açık kapı politikasının bir kazanımı olarak elbette Rusya'nın da desteği ile, Rus gazının Batılı ülkelere dağıtım noktasında, Türkiye kilit konumda merkez bir ülke hâline gelebilir. Bu durum Türkiye'nin NATO'nun kilit ülkesi konumunun pekiştirilmesine ve Avrupa Birliği ile entegrasyon sürecinin müspet bir noktaya taşınmasında olumlu karkılar sunabilir.

Nitekim, ülkeler arasında enerji kaynaklarının dengesiz dağılımı, önemli güvenlik açıklarına yol açmaktadır. Enerji güvenliğine yönelik tehditler arasında çeşitli enerji üreten ülkelerin siyasi istikrarsızlığı, enerji kaynaklarının manipülasyonu, enerji kaynakları üzerindeki rekabet, tedarik altyapısına yönelik saldırılar, kazalar, doğal afetler, yabancı otoriter liderlere finansman, artan terör ve baskın yer almaktadır. Sınırlı tedarik, düzensiz dağıtım ve petrol ve gaz gibi fosil yakıtların artan maliyetleri, öngörülebilir gelecekte daha sürdürülebilir enerji kaynaklarında değişiklik yapma ihtiyacını da doğurmaktadır. Bu bağlamda enerji güvenliğinin tesisi sanayi devriminden bu yana dünyanın en önde gelen sorunlarından biri hâline gelmiştir; nitekim petrol ve diğer enerji kaynakları dünya halkı için hayati önem kazanmıştır. Bu bağlamda yenilenebilir kaynaklardaki son dönemde görülen gelişmeler, petrol üreten ülkeler ve firmalar üzerindeki baskıyı artırmaktadır. Bununla birlikte, özellikle jeotermal, güneş enerjisi, rüzgâr enerjisi ve hidroelektrik enerji üretimleri her geçen yıl toplam enerji üretimi ve tüketimi içindeki payını artırmaktadır.

Nitekim insan ihtiyaçlarını sürdürmek için enerji üretmek çok önemli ve vazgeçilmez bir ihtiyaçtır ve bu nedenle enerjinin güvenli arzının temin ve tedariki hususu da birinci derecede bir ulusal güvenlik meselesidir. Bu noktada enerji

arzının sürdürülebilir ve güvenli bir şekilde arz ve temininin sağlanması yönünde gösterilen çabaların çoğu ise, elektrik ve petrol üretiminin arttırılmasına yöneliktir. Bu bağlamda, kullanılabilir enerji kaynaklarından istifade ile enerji kaynaklarının çeşitlendirilmesine yönelik olarak araştırmalar devam etmekte ve müspet adımlar atılmaktadır. Bu çabalardan en önemlisi, sudan hidrojen yakıtı üretme araçlarını araştırmaktır. Hidrojen kullanımı çevre dostu olmasına rağmen, üretimi enerji gerektirir ve bunu yapmak için mevcut teknolojiler henüz çok verimli değildir. Biokütlenin enzimatik ayrışmasının sağlanarak enerji üretilmesi noktasında ise araştırmalar hâlen devam etmektedir. Bununla paralel olarak geleneksel enerji kaynaklarının da başkaca formlarda kullanılması bağlamında da bazı uygulamalar vardır. Bu kapsamda, kömür, gazlaştırma ve sıvılaştırma, mevcut tüketim oranlarında petrol rezervlerinin kısa ömürlü olabileceğinin fark edilmesinden sonra cazip hâle gelen yeni teknolojilerdir.

Tüm bunlarla birlikte bir reel politik olarak, enerji kaynakları sıklıkla tüketildikleri yerden uzakta bulunması nedeniyle enerjinin nakli hususu birinci derecede önemini muhafaza ettirmektedir. Bu bağlamda sıvı ya da gaz yakıtlar gibi bazı enerji kaynakları tanker ya da boru hatları kullanılarak taşınırken, elektrik nakliyesi her zaman bir ızgara kablo ağı gerektirmektedir. Tanker, boru hattı veya iletim hattı ile enerjinin nakliyesi, bilim adamları ve mühendisler, politika yapıcılar ve ekonomistler için daha risksiz ve verimli olma konusunda zorluklar doğurmaktadır. Bu kapsamda Türkiye, bilinen pek önemli enerji havzaları ile yüksek miktarda enerjiye ihtiyaç duyan ülkeler arasında, enerjinin nakledilmesi ve ulaştırılması noktasında kilit bir güzergâh ülke konumundadır. Bu sebeple Türkiye'nin bu özel konumunun mutlak surette ulusal güvenliğin idamesi bağlamında NATO'daki konumunu güçlendirmesi, Avrupa Birliği'ne üyelik sürecini tamamlaması ve Doğu'daki ülkeler ile kazan kazan ilişkisini pekiştirmesi noktasında bir avantaja çevirebilmesi kritik önem arz etmektedir.

6. YUNANİSTAN, KIBRIS VE TÜREVİ SORUNLAR ÜZERİNE

Bu bahiste, Yunanistan tarih boyunca Osmanlı Devleti ile yaptığı askeri mücadelelerde bir üstünlük kuramamış olmakla birlikte, İngiltere ve özellikle Rusya'nın desteği ile masada hep kazanan tarafta yer almıştır. Nitekim bu sebeple Yunanistan, 1821 Mora ayaklanmasından itibaren sınırlarını ve kazanımlarını Türkiye aleyhine sürekli olarak genişletmeyi başarmıştır. Balkan Harbi sonunda

ise Yunanistan bu kazanımlarını zirveye taşımış, İstanbul ve Çanakkale Boğazlarına kadar dayanmış ve neredeyse Ege Denizi'ni bir içi deniz hâline getirmeyi başarmıştır. Yunanistan bu kazanımlarını İkinci Dünya Harbi sonunda İtalya'nın On İki Adaları kendisine bırakmasıyla pekiştirmiştir. Hâlihazırda ise Türkiye ve Yunanistan hâlen her ne kadar NATO müttefiki iki komşu ülke olsa da, aralarındaki siyasi sorunlar devam etmektedir. Nitekim iki ülke arasında başta Ege Adaları'nın silahlandırılması, Ege'de aidiyeti belli olmayan ada, adacık ve kara parçacıkları, kara suları, kıt'a sahanlığı, münhasır ekonomik bölge, Doğu Akdeniz Enerji Havzası, Kıbrıs, Ege Denizi'nde arama ve kurtarma sorumluluk sahalarının tesisi, Uçuş Malumat Bölgesi (FIR) hattının yeniden belirlenmesi olmak üzere çeşitli sorunlar bulunmaktadır. Ne var ki Hem Yunanistan, hem de Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Kıbrıs Adası'nın tamamını temsilen, aynı zamanda Avrupa Birliği üyesidirler. Bu kapsamda Yunanistan ve Güney Kıbrıs Yönetimi ile çözülemeyen ve sürüncemede kalan problemler, Türkiye'nin Avrupa Birliği üyelik sürecinde, Türkiye aleyhine haksız bir biçimde ve yanlı olarak bir takım rezervler ve engellerin oluşturulmasında etkili olmaktadır.

Yunanistan'ın, güya Türkiye'nin 1974 Kıbrıs Harekâtını bahane etmek suretiyle Ege Adaları'nı silahlandırması ve bunun üzerine Türkiye'nin de mukabelede bulunarak Ege Ordusunu kurması, Türkiye ile Yunanistan arasındaki askeri ve siyasi tansiyonun sürekli olarak belli bir seviyede tutunmasının temel sebeplerindendir. Bu sebeple iki ülke arasındaki gerginliğin giderilmesi için kuşkusuz reel politığın bir gereği olarak, Yunanistan tarafından Ege Adaları'nın mutlak surette askerden arındırılması, Ege Denizi'nde karasularının on iki mile çıkarılması tehdidinden kalıcı olarak vazgeçilmesi, arama kurtarma sorumluluk sahasının ve Uçuş Malumat Bölgesi (FIR) hatlarının yeniden düzenlenmesine yönelik şerhlerinin kaldırılması, Güney Kıbrıs tarafından, Ada'daki tüm halkların hakkaniyetli bir biçimde yönetimde temsil edilmesi noktasında koyulan direncin kaldırılması noktasında yönlendirilmesine yönelik girişimlerde bulunulması kritik öneme sahiptir. Buna ilave olarak Yunanistan'ın, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne tam üye olarak kabul edilmesi sürecinde engel değil, aktif destek olması hâlinde ise, Türkiye tarafından barışçıl bir iyi niyet belirtisi olarak, Ege Ordusu'nun NATO'ya angaje edilmesi bağlamında gerekli revizyonların yapılması gündeme taşınabilir.

Bu bağlamda günümüzde her ne kadar uçakların havada kalış süreleri ve menzillerinin, füze sistemlerinin ve gemilerin seyir hızları ve etki yarıçaplarının artması gibi harp silah ve araçlarındaki gelişmeler nedeniyle, Kıbrıs'ın Akdeniz'de bir üs olma konumu eskiye nispetle biraz azalmış sayılsa bile, Kıbrıs Adası'nın Doğu Akdeniz Enerji Havza'sının hemen dibinde bulunması, bölgenin önemli ülkelerinden Mısır ve İsrail ile olan münasebetleri bakımından jeopolitik önemi hâlen devam etmektedir. Bu nedenle Kıbrıs meselesi Türkiye açısından; hem ekonomik, hem güvenlik, hem de her şeyden önce bir onur meselesidir. Bu kapsamda Kıbrıs meselesi her halükârda Ege Denizi'nde aidiyeti belirlenmemiş ada, adacık ve kaya parçacıkları ile birlikte ele alınması ve çözülmesi gereken en üst seviye jeostratejik bir konudur.

Bu bakımdan Kıbrıs Meselesinin çözülmesine yönelik olarak Türkiye'nin hiçbir koşulda daha iyi bir seçenek ortaya koyulmadan, 1960 yılında Londra ve Zürih Anlaşmaları ile kazandığı garantörlük hakkından asla vazgeçmemesi kritik öneme sahiptir. Bundan daha iyi bir seçenek ancak, Türkiye'nin Ada'da muhakkak vatan toprağı statüsünde, kalıcı kara, deniz ve hava üslerine sahip olmasıdır. Bunun için Türkiye'nin Kıbrıs'ta askeri varlığını her şartta devam ettirmesi ve Türk askerinin konuşlu olduğu kışlaların ise, vatan toprağı olarak uluslararası hukuka uygun olarak tescil ettirilmesi için her türlü çabanın sarf edilmesi oldukça önemlidir. Bu kapsamda Türkiye'nin Kıbrıs üzerinde Türkiye Cumhuriyeti toprağı olarak kabul edilecek askeri ve deniz limanları ile üs bölgelerini muhafaza etmesi, Türkiye'nin bekası ve Ada'da yaşayan Türklerin uzun dönemli güvenliğinin garanti altına alınması bakımından bir zorunluluk olarak değerlendirilmektedir. Bu noktada Türkiye'nin Ada'da kalıcı kara, deniz ve hava üslerine sahip olması, Doğu Akdeniz Enerji Havzası'nın paylaşımı konularında da uluslararası arenada somut bir mutabakat sağlanabilmesi noktasında Türkiye'nin elini güçlendirebilir. Bu kapsamda Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ile Kıbrıs'ın geleceğine yönelik olarak gerçekleştirilecek müzakerelerde, muhatap ülkelerin daha yapıcı bir tutum almasına katkı sağlanabilir.

Nitekim Türkiye hâlen, Kıbrıs'ın NATO'ya tam üye ve Avrupa Konvansiyonel Kuvvetler Anlaşmasına taraf olması konularında çekincelerini devam ettirmektedir. Türkiye'nin Ada'da sorgulanamaz ve vazgeçilemez bir şekilde vatan toprağı olarak, kara, deniz ve hava üsleri edinmesi ve anayasal ve uluslar arası güvencelerle Kıbrıs'taki Türk halkının hak ve menfaatlerinin korunması hâlinde,

Kıbrıs'ın NATO üyesi olması talebine yönelik çekinceler gözden geçirilebilir. Nitekim bu koşullarda, Kıbrıs'ın NATO'ya üye olma ihtimali bilakis bölgesel barışa daha ziyade katkı sağlayabilir (Booth, 2012).

Kıbrıs meselesinin barışçıl yollardan çözüme kavuşturulmasına yönelik olarak ayrıca, Kıbrıslı Türklerle Rumlar arasında oluşturulacak tek devlet modeli olarak, Bosna Hersek Devleti'nin iki unsurundan biri olan Bosna Hersek Federasyonu örnek alınabilir. Oradaki üçlü yapı Kıbrıs için ikili bir yapı olarak tatbik edilebilir. Eğer bu mümkün olmaz ise, Ada'nın doğrudan ve fiili olarak Türkiye Cumhuriyeti'ne bağlanması ciddiyetle gündeme getirilebilir. Ada'nın fiilen Türkiye Cumhuriyeti'ne bağlanması noktasında ise, İngiltere'nin İspanya'da Cebelitarık Boğazını kontrol ettiği, kendisi için hayati öneme sahip "Gilbatrar Vilayeti" modeli emsal alınabilir. Ne var ki Kıbrıs'ta taraflar arasında barışçıl ve kalıcı bir çözüm mümkün olmaz ise, yapılacak bir plebisit ile Kuzey Kıbrıs'ın Türkiye'ye katılması seçeneği ciddiyet ile alternatif bir hâl tarzı olarak gündeme taşınabilir.

Kıbrıs meselesi kuşkusuz Ege'de aidiyeti belli olamayan ada, adacık ve kara parçacıkları, Ege'de arama kurtarma sorumluluk sahasının belirlenmesi sorunları ile birlikte bütüncül bir şekilde ele alınmalıdır. Nitekim Ege Denizi'nde aidiyeti belirlenmemiş ada, adacık ve kaya parçacıklarının ulusal bir güvenlik meselesi hâline getiren husus adaların da ana karalar gibi karasularına sahip olup olmadıklarına dair devam eden tartışmalar ve Yunanistan'ın meseleyi istismar ederek, adaların da karasuları olduğu varsayımından hareketle, Ege'de karasularını on iki mile çıkarma hakkını saklı tuttuğunu ifade etmesinden kaynaklanmaktadır. Yunanistan'ın bir şekilde bu iddiasını realize etmesi demek, Türk denizcilerinin ve Türk donanmasının iç limanlara hapsolmesi anlamına gelmektedir.

Buna ilave olarak Yunanistan'ın, Ege'de, Türk kıta sahanlığı içindeki bölgelerde petrol arama ruhsatları vererek Türkiye'nin vazgeçilmez hak ve çıkarlarını çiğnemeye devam etmesi, karasularını altı deniz mili olarak ilan etmiş olmasına rağmen hava sahasını uluslararası hukuka aykırı olarak on mil olarak Türkiye aleyhine kullanmakta ısrar etmesi ve sürekli olarak karasularını on iki mile kadar genişletme arzusunu dillendirerek Türkiye'yi Anadolu kara parçasına hapsederek bir kara ülkesi hâline getirme niyeti, Truva atları gibi Anadolu kıyılarına sokulmuş bulunan Yunan adalarını uluslararası antlaşmalara aykırı

olarak silahlandırması, iki ülke arasındaki sorunların çözülememesinin başlıca nedenlerindedir. Yunanistan'ın adaların da kara suları, kıta sahanlığı ve denizalanı haklarına sahip olduğu iddiası kuşkusuz, 1982 tarihli Cenevre Deniz Hukuku Sözleşmesi ile uluslararası yargı kararlarına aykırıdır ki, Türkiye Uluslararası Deniz Hukuku Sözleşmesine zaten taraf değildir. Bu noktada Türkiye'nin Yunanistan ile kısır bir tartışma ve çatışma içine girmesinden ziyade, Yunanistan'ın gücünü aldığı küresel ve bölgesel güç odaklarıyla gerekli görüşmeler yapılmalı ve mesele çok uluslu platformlara taşınmalıdır. Bu noktada, Türkiye'nin uluslararası barış ve güvenliğin tesisi için sahip olduğu kilit konum ve rolünün hakkı teslim edilerek, gerekli müzakereler, çoklu konferans ve görüşmeler diplomasisi, parlamenterler nezdinde temaslar açık bir şekilde gerçekleştirilmelidir. Bu noktada dış politika ve ulusal güvenlik konuları iç politika malzemesi yapılmadan, mevcut sorunlar uluslararası hukuk normları çerçevesinde çözümlenmelidir (Aust, 2020: 265). Bu bağlamda gerçekleştirilen müzakerelerde, Ege'de paylaşılamayan ada, adacık ve kara parçacıklarına uluslararası bir statü verilmesi, mezkur adaların yalnızca Türkiye, Yunanistan ve bir başka tarafsız ülke tarafından tesis edilen bir mekanizma tarafından kontrol edilerek, sadece barış maksatlı ilmi araştırmalar için kullanılması gibi alternatif seçenekler masaya yatırılabilir.

Bu bahiste belirtmekte bilhassa fayda vardır ki, Yunan ve Rum halkları yaşam biçimleri ve sahip oldukları toplumsal kültür itibariyle, Anadolu Türk örf ve adetlerine en yakın toplumlardan biridirler. Yunan ve Rum halkları Akdeniz kültürünün sıcakkanlı, misafirperver ve dost canlısı iki toplumdur. Dolayısıyla Türk halkı ile Yunan ve Rum halkları arasında ticari ve ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi ve dostlukların pekiştirilmesi, bu kapsamda kamu diplomasisi araçlarının her vesileyle kullanılması, yukarıda zikredilen sorunların çözümünde, hükümetlerin daha cesur ve uzlaşmaya yönelik bir tutum takınmalarına katkı sağlar. Bunun için kamu diplomasisi olanaklarından azami istifade ile Türkiye'nin iyi niyeti ve sorunların barışçıl yöntemlerle çözülmesi noktasında gösterdiği çabalar daha yüksek bir sesle dile getirilmeye devam edilmelidir.

7. ERMENİSTAN İLE MÜNASEBETLER VE ERMENİ MESELESİ ÜZERİNE

Ermeni halkı ağırlıklı olarak Kafkasya bölgesinde, tarih boyunca birçok diğer devletin bir parçası olarak yaşamış kadim bir millettir. Bu kapsamda Ermeni

halkının Türklerle ilişkisi Selçuklu Devleti döneminde başlar. Ermeni halkı, Osmanlı Devleti döneminde sadık bir tebaa olarak devletin bir parçasıdır ve bu nedenle birçok Ermeni, devlet kademesinde en üst noktalarda görevler yapmışlardır. Bu sebeple Ermeni sorunu esasen büyük devletlerin kışkırtmaları sonucu oluşan yapay bir sorundur (Şengöz, 2021: 14-20). Bugün sözde Ermeni soykırımını olarak ifade edilen husus ise, Birinci Dünya Savaşı esnasında Doğu ve Orta Anadolu bölgelerindeki Ermenilerin, esasen bir kısım Ermeni çeteleri tarafından sivil halka yönelik saldırılarının durdurulamaması, ulaştırma ve ikmal yollarında askeri birliklere karşı düzenledikleri akınlar neticesinde verdikleri zararların bertaraf edilmesi maksadıyla, ülkede geri bölge emniyetinin sağlanması kapsamında, Konya, Diyarbakır, Cizre, Birecik ve Halep'te oluşturulan toplama bölgeleri üzerinden Şehr-i Zor'a tahliyelerinden ibarettir.³ Nitekim bu kapsamda, İzmit, Adapazarı ve Ankara'daki Ermeniler'in zorunlu bir göçe tabi tutulmasına gerek görülmemiştir, çünkü bu bölgelerde bir asayişsizlik oluşmamıştır.

Nitekim Birinci Dünya Savaşı esnasında, Rusya tarafından silahlandırılan ve kışkırtılan Ermeniler, bölgede büyük bir asayiş sorunu yaratmışlardır. Ortaya çıkan asayiş sorunlarının ve Ermenilerin aşırılıklarının, II. Abdülhamit tarafından kurulan Hamidiye Alaylarının İttihat ve Terakki iktidarı tarafından lağv edilmesi neticesinde, bölgede yöre halkı tarafından bastırılmaya çalışılması ise, karşılıklı kayıpları artırmıştır. Rusya tarafından kışkırtılan ve silahlandırılan her türlü disiplin ve nizamından uzak Ermeni çeteleri, "Büyük Ermenistan" hayali ile bölgede büyük kısımlar yapmışlardır. Nitekim 400 seneden daha uzun bir süre birlikte yaşayan Ermeni, Kürt ve Türk toplumları arasında meydana gelen ve büyük acılara sebebiyet veren silahlı çatışmalar ve silahlı Ermeni çeteleri tarafından sivil halkın kıyılması hadiselerinde, Ermenilerin Rusya tarafından kışkırtılıp silahlandırılması birinci derecede rol oynamıştır.

Bu sebeple Ermenistan'ın bu hadiseleri tek taraflı ve yüzde yüz yanlı bir şekilde istismar ederek, yaşanmış acılar üzerinden politik, diplomatik ve ekonomik menfaat sağlama çabası içinde olması kabul edilemez bir durumdur. Yaşanan acılar ne yazık ki karşılıklıdır. Kaldı ki yoldan çıkan bir toplumsal güruhun dini ve etnik kökeni hesaba katılmaz. Burada asıl mesele, hadisede devlet aklının kurumsal olarak işletildiği veya işletilmediğidir. Kaldı ki, esasen adı geçen dönem

---

³ Şehrizar eyaleti, bugünkü Kuzey Irak 'ta bulunan eski bir Osmanlı eyaletini temsilen kullanılan bir isimdir. Adı geçen eyaletin bugünkü ismi Musul, eyalet merkezi ise Kerkük'tür.

içinde Ermeniler ve Türkler ve dahi Kürtler arasında yaşanan hadiseler ve silahlı çatışmalar esasen Rusya'nın Ermenileri provoke etmesi ve manipülasyonlarından ibarettir.

Ne yazık ki büyük devletlerin bir "hibrid harp" tekniği olarak kimi devletlerarasındaki çatışmaları olgunlaştırmaları ve hatta körüklemeleri, sonradan da sözde arabulucu rolü oynamaları ikircikli bir durumdur. Bu bağlamda hem Birinci Dünya Savaşı esnasında yaşanan hadiseler, hem de Azerbaycan ile Ermenistan arasındaki "Dağlık Karabağ Sorunu"⁴ ve Hocalı Katliamları" dahi birincil derecede Rusya'nın kışkırtma ve askeri desteği ile gerçekleşmiştir. Nitekim Hocalı katliamını yapanlar özünde Rus üniforması giymiş, Rus Ordusunun düzenli bir alayının taburudur.

Ne var ki Rusya, İran, Fransa, İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri gibi bazı ülkeler bu hadiseleri, Türkiye'yi ve Azerbaycan'ı diplomatik olarak istismar edebilecekleri bir vasıta olarak değerlendirmeye çalışmaktadırlar. Bu kapsamda günümüzde Almanya dahi, II. Dünya savaşı esnasında birinci dereceden faili olduğu Yahudi soykırımının üzerindeki olumsuz etkiyi telafi edebilmek için, Ermeni meselesini istismar etmekte, sorunu bağlamından çıkararak farklı mecralara çekmektedir. Bu bağlamda, Ermenilerin en önemli silahlı örgütlerinden biri olan Taşnak örgütünün 1887 yılında İsviçre'nin Cenevre kentinde kurulması manidardır. Bugün ne yazık ki, Arjantin, Rusya, Kanada, Yunanistan, Belçika, İtalya, İsveç, Vatikan, Fransa, Slovakya, Hollanda, İsviçre gibi birçok ülke sözde Ermeni soykırımını parlamentolarında tanımışlardır. Bu listeye her geçen sene yeni ülkeler ilave olmaktadır.

Bu izahattan mütevellit Türkiye'nin Ermeni soykırımını tanınması gerektiği tezi, tarihi gerçekliklerden uzaktır. Nitekim sözde Ermeni Soykırımı'nın kabulü, yol açacağı maddi ve manevi zararları itibarıyla telafisi imkânsız birçok müşkülât ortaya çıkarabilme riskine sahip mesnetsiz bir dayatmadır. Bu bağlamda sorunun Osmanlı Devleti dönemine ait olduğu ve İttihat ve Terakki Partisinin mesul olduğu şeklindeki indirgemeci ve hafife alıcı kabuller de pratikte, Türkiye'yi hak etmediği bir şekilde, gereksiz bir mesuliyet altına sokabilir. (Şengöz, 2021). Ayrıca bu konuda gerçekleştirilen yersiz öz eleştiriler, Türkiye'nin en önemli stratejik

---

⁴ 2020 Dağlık Karabağ Savaşı Dağlık Karabağın bir bölümü Azerbaycan tarafından geri alınmış, bir kısmı ise Türk ve Rus barış güçleri denetimi altına girmiştir. 10 Kasım 2020 tarihli ateşkes anlaşması ile Ermenistan hükümeti yenilgiyi resmen kabul etmiştir.

ortaklarından Azerbaycan'ın dışlanması ve gücendirilmesi sonucunu doğurabilir. Sözde Ermeni Soykırımı'nın lüzumsuz yere tanınması, akabinde toprak ve abartılmış tazminat taleplerini de beraberinde getirebilir. Sözde Ermeni soykırımın kabul edilmesinin Türkiye'nin önünde Avrupa Birliği'ne giriş için bir ön koşul olarak öne sürülmesi ise, romantik ve uçuk bir istektir. Kaldı ki bu husus, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne girme koşullarını tamamıyla sağlaması durumunda pek de üzerinde durulacak bir konu da olmayacaktır.

Nitekim, bölgedeki hâlihazırdaki durum sadece Rusya, Fransa ve ABD'nin bölge üzerindeki konumlarını ikame eden ve bölge ülkelerine katkı sağlamayan kısır bir süreç üretmektedir. Bu kapsamda bilhassa Türkiye tarafından, Ermenistan ve Azerbaycan arasında kalıcı bir dostluğun tesisi ve bölgede huzur, güven ve kalıcı bir barışın tesis edilebilmesi için gösterilen barışçıl çabalar oldukça önemlidir. Nitekim, yaşanan acıların koşulsuz inkârından ziyade, gösterilen karşılıklı saygı ve kurulan empati çerçevesinde anlaşılabilmesi için gayretlerin sevk edilmesinin teşviki bir milleti ancak yüceltir. Kaldı ki Türkler ve Ermeniler esasen tarih boyu iki kardeş kavim olarak yaşamışlardır. "Anadolu coğrafyası aynı zamanda diaspora ve yurt dışında yaşayan birçok Ermeni için hâlen anavatanıdır ve insanların yüreklerindeki bu gerçek değiştirilemez" (Şengöz, 2021: 14-20). Nitekim Adile Naşit'siz bir Türkiye düşünülemez, çünkü eksik kalır. Kaldı ki bu noktada Türkiye söz konusu meselenin diplomatik yöntemlerle çözüme kavuşturulması ve iki ülke arasındaki münasebetlerin geliştirilmesi bağlamında, iyi niyetli ve yapıcı bir politika izlemeye devam etmektedir. Türkiye bu kapsamda, Ermenistan ile ilişkilerini ticari, ekonomik ekseninde, ulaşım yollarının ve ticaret hacminin geliştirilmesi ve ortak eğitim ve ekonomik projelerin üretilmesi ve icrası temelinde müspet bir şekilde yürütme gayreti içindedir.

8. İSRAİL İLE MÜNASEBETLER ÜZERİNE

Türkiye'nin güneydeki devletlerden en üst seviyede iş birliği yapılabilme potansiyeline sahip olduğu ülkelere birisi de kuşkusuz İsrail'dir. İsrail, Ortadoğu coğrafyasında güvenilir bir müttefik, istikrarlı ve gelişmiş Batılı devletler standardında devlet aklı kullanabilme potansiyeline sahip modern bir ülkedir. Bu sebeple İsrail üzerinden gerçekleştirilen bir kısım doğruluğu ispat edilemez genellemeler ve komplo teorileri ile İsrail'in güvenilemez ve tamamıyla saldırgan bir devlet olarak isnat edilmesi reel politik olarak hatalı sonuçlar doğurur. Bu

bağlamda İsrail'in, bilhassa Amerika Birleşik Devletleri'nin şımarık çocuğu olduğu, revizyonist ve saldırgan tutumuyla dünyayı fesada verdiği, İslam dünyasındaki bölünmüşlük ve nifaktan ziyadesiyle beslendiği, uluslararası faiz lobisini ve yatırım fonlarını kontrol etmek suretiyle diğer toplumları sömürdüğü ve hedef aldığı ülkelerde iktidarı ele geçirmelerine ve iktidarda tutunmalarına katkı sunduğu yozlaşmış ve işbirlikçi menfaat çevreleri marifetiyle ölçsüz bir biçimde İsrail'in hadsiz çıkarlarını meşrulaştırdığı iddia ve kabulleri, esasen mantıki bir izahattan uzak, doğrulukları kendinden menkul komplo teorileri hükmündedir. Ayrıca, Büyük Orta Doğu Projesinin dahi gerçekte İsrail'in güvenliğininin idame edilmesi bağlamında bir "Büyük İsrail Projesi" olduğu iddiası da özünde aynı minvalde gerçekleştirilen bir takım anti semitik propagandaların bir tezaruhtür.⁵

Elbette İsrail, bilim ve düşünce dünyasının önde gelen, pek saygın uluslararası düşünce kuruluşları ve dünyaca meşhur üniversitelerdeki yetişmiş ve söz sahibi akademisyen ve bilim insanları, sahip olduğu ve kontrol ettiği uluslararası yatırım fonları dolayısıyla, dünyanın her ülkesinde etkin bir lobi faaliyeti yürütme imkân ve kabiliyetine sahiptir (Adams, 1986). Ancak İsrail'in bu meziyeti, kendisini yukarıda iddia edilen ağır ithamların haklı muhatabı yapmaz. Nitekim bu sebeple dış politik mülahazalar, ümitsiz, anlamsız ve ispatlanamaz komplo teorilerine teslim edilmemelidir. Nitekim İsrail'in, dünyanın her yerine dağılmış olan Yahudi toplumu üzerinden diğer ülkeleri kontrol ettiği, sınırlandırdığı ve bölgesel çatışmaları tetiklediği iddiaları, abartılı ve içeriği itibariyle polemik konusu bir takım ispata muhtaç savlardan ibarettir (Günay, 2005). Bu nedenle bu tür kanıtlanamaz savların yerine, ülkelerin kendi öz

---

⁵ Oysaki gerçekte İsrail'in bu kadar geniş bir coğrafyayı kontrol edecek bir nüfusu yoktur. Bununla beraber bölgeye bir şekilde demokrasi getirilmesi, tabi olarak şovenizmden istifade ederek ve halklarını yabancı düşmanlığı üzerinden kışkırtan radikal yönetimlerin bertaraf edilmesi, dolaylı olarak kategorik yabancı düşmanlığı fikrinin körüklenmesine mani olacağı için bölgesel barışa güvenliğe katkıda bulunabilir. Ayrıca esasen bölgeye demokrasi gelmesi, etnik azınlıkların siyasi haklarını alması neticesinde, irili ufaklı özerk devletlerin, devletçiklerin ve kantonların kurulması da bölgede çatışmaların azalmasına ve barışın geliştirilmesine katkı sağlayabilir. Böylece bölgede ekonomik varlıkların bölüşümü ve ticaret ilişkilerinin yeniden düzenlenmesi suretiyle bölge halklarının bölgesel zenginliklerden daha fazla istifade edebilmesinin önü açılabilir. Bu sebeple Türkiye'nin bölge ülkeleri ile ilişkilerini insan hakları ve demokratik kriterleri merkeze alan, tamamen meşru ve uluslararası hukuk normları çerçevesinde geliştirmesi ülke menfaatlerine daha uygun olabilir.

savunmalarını güçlendirmek maksadıyla, devlet ciddiyeti içinde samimi bir şekilde çalışarak, sorumluluklarını yerine getirmeleri daha faydalı neticeler verebilir.

Bu bağlamda tüm dünyanın Rockefeller ve Rothshild gibi kimi dış mihraklar tarafından, gizli ajandası olan bir üst akılca yönetildiği, devlet başkanlarının, Dünya Bankasının, Uluslararası Para Fonunun (IMF) ve Uluslararası Havacılık Organizasyonunun (ICAO), Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin ve daha birçok organizasyon ve kuruluşun patronlarının dahi bir takım gizli dini örgütlerin hizmetinde olduğu ve dünyanın adı "Armagedon" olan büyük bir dünya savaşına hazırlandığı, mezkûr savaşın Fırat ve Nil nehirleri arasındaki coğrafyanın ele geçirilmesine yönelik olacağı iddiaları da özünde, gelişmekte olan ülkeleri totaliter ve despot yönetimlerin kucağına itme riski taşıyan, sıradan insanları umutsuzluğa mahkûm ederek paradoksal olarak iddia edilen kaderi yaşamaya yönlendiren totolojik bir kısım iddialardan ibarettir. Bir başka ifadeyle Yahudilerin inancına uygun olarak Davut Peygamberin soyundan çıkacak bir "Kurtarıcı Kral" tarafından vaat edilmiş topraklar üzerinde, tüm dünyada hükümlanlık tesis edecek olan yeni bir devlet kuracağı ve "Süleyman Tapınağını" yeniden inşa edeceği, İsrail oğullarına kıyamete kadar tüm dünyada üstünlük verileceği şeklindeki, dini öğreti ve kabullere dayandırılarak üretilen düşünceler, özünde kaderi zorlamaya yönelik ve ironik olarak çatışma ortamını pekiştiren iddialardır. Zira akliselim olana düşen her daim barışın yanında olmak ve insanlığın esenliği için mücadele etmektir. Bu kapsamda günümüzde Siyonizm ve anti Siyonizm paradoksal olarak birbirini beslemektedir. Zira İsrail kaynaklarına dayandırılarak, Yahudilerin Türkler ile savaşacaklarına dair üretilen komplo teorileri de, bir ilmi dayanaktan yoksundur. Esasında İslam ve Yahudilik inancı semavi ve kitabidir. Ancak Yahudilerle Araplar arasındaki ilişki, Yahudiler ile Türkler arasındaki ilişkilerden biraz daha farklıdır ve ayrı bir minvalde değerlendirilmelidir.

Mitolojik bir varsayım olarak gelecekte gerçekleşeceği iddia edilen Armagedon Savaşı'nda İslam dünyasının Yahudi toplumu ile savaşacağı ve büyük bir zafer kazanacağı konusundaki inanışlar neticesinde benimsenen anlayışın, İslam dininin kendisi ile ne kadar alakası olduğu da ayrı bir tartışma konusudur. Bu iddiaların etkisinde strateji üreten bazıları, esasen yaptıklarıyla bir nevi kaderi zorlama, böylece anlaşmazlık ve çatışmaları körükleyerek erken bir bunalım ve savaş çıkarma çaba ve hevesi içinde olabilirler. Çünkü kimileri hakikaten ancak Armagedon Savaşı neticesinde dünyaya barış ve esenlik geleceğine de

inanabilirler. Ancak böyle bir inanış paradoksal olarak pratikte, sözde beklenen kurtuluş öncesi, dünyanın bir zulüm bataklığına dönüşmesi, sefalet ve şiddet sarmalına hapsolması beklentisini de doğurabilir. Bu kapsamda Armagedon Savaşı beklentisi, soğuk savaş sonrası küresel politikaların yeniden iki kutuplu hatta 2,5 kutuplu bir dünya ile ikame edilmesinin zeminini oluşturan bir mücadeleye de kapı arayabilir. Bu mücadele enerji ve ticaret merkezleri ve koridorlarının kontrolü üzerinden şekillenebilir. Bu sebeple Armagedon Savaşı son tahlilde, mevcut düzeninin yıkılmasını hedefleyen birilerinin kendi kontrollerinde bir dünya düzeni kurma "Ordo ab Chao"⁶, "Babil Krallığı"⁷ yeniden inşa etme hayalidir.

9. FİLİSTİN MESELESİ ÜZERİNE

Günümüzde Yahudi, Müslüman çatışmasının kaynağı temelde Filistin meselesinden kaynaklanıyor gibi görülse de, her zaman esas mesele enerji ve finans kaynaklarının kontrolü olmuştur. Bu bakımdan bu tür fabrikasyon sorunların gerçek mücadelelere örtü olduğu iddiası da dışlanamayacak kadar ciddidir. Ayrıca halklarının çoğunluğu İslam dinine mensup olan devletlerin idarecilerinin, bir taraftan İsrail ile üst düzeyde ekonomik ve ticari ilişkiler geliştirirken, iç politik olarak sosyal medya üzerinden verdikleri çatışmacı mesajlar özünde ikircikli bir tavidir. Bu noktada, İslam dünyasının içindeki bölünmüşlük ve parçalanmışlığın en temel nedeni, İslam ülkelerinin ekseriyetinin bir takım totaliter çıkarıcı oligarklar tarafından yönetilmelerinden kaynaklanmaktadır. Bu bağlamda İslam ülkelerinde İslam dini genelde, politik bir enstrüman olarak ziyadesiyle siyasallaştırılmıştır. Bu noktada bilhassa Atatürk'ün 1934 senesinde Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı'na hitaben ve Arap dünyasına atfen, "talep etmedikleri müddetçe tavsiyede bile bulunmayın" şeklinde dile getirdiği bu veciz sözden hareketle, Arap coğrafyasının hâlen önemli ölçüde, kabilecilik anlayışının hüküm sürdüğü ve bu sebeple çatışma ve entrikaların hiç eksik olmadığı bir coğrafya olduğu ifade edilebilir (Şengöz 2020b; Kolektif 2019).

Bununla beraber bir toplumu tümünden hasım olarak görmek, bir topluma düşmanlık beslemek demektir. Oysaki hiçbir topluma düşmanlık beslenmez.

⁶ Kaostan Düzen anlamına gelen Latince bir deyimdir.

⁷ Mezopotamya'da Yahudiler tarafından kurulmuş ve gösterişli başkentlerinin ismiyle anılan kadim bir imparatorluktur.

Ancak toplumlarla ve siyasi hükümetleri birbirinden ayırmak gerekir. Nitekim hiçbir topluma düşmanlık beslenmesi veya belli toplumların hasım olarak görülmesi doğru ve mantıklı olmaz, ancak elbette ülkelerin siyasi iktidarları ile çeşitli anlaşmazlıklar yaşanabilir ve çatışmalar olabilir. Bu noktada dengenin tutturulması gerekir. Mesele ortaya çıkan anlaşmazlıkların çözülebilmesi için etkin yöntemler geliştirilmesi, örneğin bu kapsamda mantıklı olan hareket tarzı, muhatap olunan ülkenin kamuoyu üzerinde etkin kamu diplomasisi yöntemleri ile müspet manada bir teveccüh elde edilmesi için uğraşı gösterilmesidir.

Bu kapsamda müslüman ve Yahudi halklarının düşmanlığının öğretilerde bir dayanağı bulunmamaktadır, kaldı ki pratikte de böyle bir düşmanlığın da varlığından söz edilemez. Sadece kışkırtılan, siyasi emeller için araçsallaştırılan halk kitleleri, iç politik mülahazalarla kullanılan kışkırtıcı bir söylev vardır. Neticede kutsal kitaplar; Tevrat, Zebur ve İncil İsrailoğullarına verilmiştir. Yine İslam dini inince de, birçok Yahudi kabilesi İslam toplumu ile iş birliği yapmıştır, elbette bir kısmı müslümanlarla yaptıkları anlaşmalarına sadık kalmamışlardır. Ne var ki istisnalar kaideyi bozmaz. Müslüman toplum ile Yahudi toplumu arasında yaratılmaya çalışılan çatışma suni ve art niyetlidir, özünde batı dünyası kaynaklı bir paradigmadır.

Nitekim Yahudiler; 1290'da İngiltere'den, 1240'da Bavyera'dan kovulurlar. 1492 yılında İspanya'dan ve 1497 yılında Portekiz'den kovulan Musevilere sahip çıkan Osmanlı Devleti Padişahı Sultan II. Beyazıt Han'dır. Osmanlı Sultanı Sultan IV. Mehmet Polonya Yahudilerini, Kanuni Sultan Süleyman Mohaç bölgesindeki Yahudileri himaye etmişlerdir. Osmanlı Devleti asla İspanya Kralı Ferdinand ve Kraliçesi Elizabeth gibi, "Yahudilere ya Hıristiyan olursunuz, ya da sizi denize dökerim dememiştir" (Güleryüz, 2012). Tarihte hiçbir Türk devleti savaşı veyahut başkaca birtakım hususları bahane ederek, Yahudilerin soykırım uygulamamış, mallarına el koymamış, konsantrasyon kampları inşa ederek Yahudileri toplu bir şekilde infaz etmemiştir.

Tüm bunlara ilave olarak Filistinli Araplar dahi, hem Birinci Dünya Savaşı sonrası, hem de İkinci Dünya Savaşı sürecinde çeşitli Avrupa'lı Devletlerden kaçarak kendi topraklarına sığınan Yahudi sığınmacılara kucaklarını açmışlar ve Yahudi mültecileri bağrılarına basmışlardır. Ne var ki, Yahudilerin Filistin topraklarına yerleşmesi ve devam eden süreç; bölgenin Osmanlı Devleti'nin elinden çıkması neticesinde, bölgeyi kontrol eden egemen güçlerce bilhassa

bölgede çatışmaların körüklenmesine dönüşecek bir şekilde istismar edilmiştir. Bu süreçte bir şekilde tarihsel Yahudi-Hiristiyan çatışmasının, bir siyasi mühendislikle Arap-Yahudi çatışmasına dönüştürüldüğü söylenebilir. Sonrasında bu çatışma retorik olarak ve fiilen İslam Dünyası ile Yahudi Dünyası arasındaki bir çekişme ve mücadeleye evrilmek istenmektedir.

Nitekim 1948, 1956, 1967 ve 1973 yılları arasında bölgede Arap-İsrail savaşları gerçekleşmiştir. Dahası mevcut çatışma ve çekişmeler değişik formasyonlarda günümüzde de devam etmekte ve özellikle bir propaganda malzemesi olarak kullanılmakta ve gerçekler saptırılarak istismar edilmektedir. Aslında İbrahim Peygamber'in büyük oğlu İsmail'in oğulları olan Müslüman Arap Dünyası ile İbrahim Peygamber'in küçük oğlu İzak'ın evlatları olan Yahudi ve aslında devamında Hiristiyan dünyası ile aynı şekilde kutsal kabul edilen topraklar üzerinde barış ve güvenliğin yerini yüzyıllar boyu devam eden savaşlar, kan ve göz yaşlarına bırakması büyük bir çelişkidir. Bu sebeple münhasıran Kudüs'de bulunan "Beytü'l Mukaddes'in" bir şekilde, her üç semavi din mensupları için de ayrı, özel ve devletler üstü bir statü kazandırılarak, idaresinin yeniden düzenlenmesi, kuşkusuz küresel mahiyette bir barışının tesis edilebilmesi noktasında, devrimsel bir paradigmal dönüşümün yaşanabilmesini mümkün kılabilir.

Yukarıda gerçekleştirilen izahatler neticesinde günümüzde "Filistin Meselesi" tarihsel bir bakış açısıyla ele alındığında; Müslüman ile Yahudi veya Arap ile Yahudi karşıtlığı, düşmanlığı ve nefreti üzerinden okunması ve yazılması, mantıkla açıklanabilir olmaktan uzak, tuhaf ve fabrikasyondur. Ne var ki bu gerçek üstü durum, an itibariyle bir reel politiktir. Gerçek şudur ki, kimi Batılı ülkeler, çeşitli mitler ve dini argümanlar üzerinden Filistin topraklarında anlamsız bir sorun yaratmayı ve Arap coğrafyasını Filistin ile Yahudi çatışması üzerinden dizayn etmeyi başarmışlardır. Yine de bu noktada şunu belirtmek gerekir ki, ne zaman ki anılan coğrafyada, üç semavi dinin mensupları barış ve huzur içinde yaşama iradesini gösterir, o vakit dünyada küresel anlamda gerçekten pek kıymetli bir barış ve güven ortamının tesisi de mümkün olabilir.

Diğer taraftan her zaman siyasi iktidarlarla halkları birbirinden farklı düşünmek gerekir. Örneğin Amerika'da zencilerin haklarını savunan cemaatlerin başında tarihsel olarak Masonik cemaatler ve sivil toplum kuruluşları yer almıştır. Fransa başta olmak üzere birçok Avrupa ülkesinde kilisenin devletten ayrılma ve

reform mücadelelerinde de, Masonik yapıların katkısı pek önemlidir. Burada dikkat edilmesi gereken konu, meseleye tarafgirliğin ötesinde nesnel olarak tüm boyutlarıyla bakabilme becerisini gösterebilmektir. Çünkü tarafgirlik ancak çatışmaları besler ve hizipleri artırır. Kaldı ki sosyal yapılar ve olgular eserleri ve katkıları üzerinden kıymetlendirilmelidirler. Bu bahsi tamamlarken ifade etmek gerekir ki, tarih boyunca hiçbir zaman anti seminit politika benimsememiş ve Yahudi toplumuyla her zaman çok özel ilişkiler geliştirmiş bir milletin mirasçıları olarak Türkiye, I. Dünya savaşından kalma ve esasen Avrupa'ya ait olan paradigmalara, İsrail ile ilişkilerini asla bir iç politika teması hâline getirmemelidir. Nitekim Türkiye, Filistin meselesine dahi ancak, İsrail ile kamuoyu önünde ve reel ilişkilerde tam bir iş birliği tesis ederek azami katkı sağlayabilir.

10. İRAN İLE MÜNASEBETLER ÜZERİNE

Türkiye ile İran ilişkileri ise genellikle ideolojik farklılıklar ve İran'ın Türkiye'ye rejim ihracı üzerinden tarif edilmektedir. Bununla beraber İran ve Türkiye ilişkileri veya rekabetinde ideolojik ve mezhepsel farklılıklar gerçekte var olan mücadelenin bir perdelemesinden ibarettir. Aslında iki ülke arasında yaşanan sıkıntılar; daha çok İran'ın bölge ülkelerine nüfuz etme, bölgeyi ekonomik ve politik anlamda tahakküm altına alma isteği neticesinde benimsediği revizyonist, uzlaşmaz, saldırgan ve ikircikli politikalarının bir sonucudur. İran'ın kendi ülkesi içerisinde olduğu gibi, komşu ve nüfuz alanı oluşturmak istediği devletler üzerinde de geniş bir etki alanına sahip olduğu sıklıkla iddia edilmektedir.

Türkiye'nin tek taraflı olarak, İran'ın nükleer silah edinme çabalarını desteklemesi reel politik ile uyumlu değildir. Nükleer teknolojisi olmayan bir Türkiye için, İran'ın nükleer silah sahibi olması olasılığı kabul edilebilir bir durum değildir. Çünkü Türkiye, nükleer silah kapasitesine sahip bir İran'a karşı misliyle caydırıcılık sağlayabileceği bir nükleer silah sistemine sahip olmadığından ve milli askeri kapasitesi ile bir nükleer silah tehdidine karşı koyamayacağından veya misliyle mukabelede bulunamayacağından hareketle, ulusal güvenlik anlamında daha fazla dışa bağımlı hâle geleceğini ifade etmek mümkün olabilir.

Birleşmiş Milletler Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı (IAEA) verilerine göre İran hâlen yer altı üretim merkezlerinde uranyum zenginleştirme faaliyetlerine devam etmektedir. İran'ın bu noktada sahip olmayı hedeflediği nükleer güç ve

Türkiye'ye nispeten kitle imha silahları konusunda sahip olduğu toplam kapasite ile balistik füze kabiliyeti bir arada değerlendirildiğinde nispi güç olarak İran'ın Türkiye aleyhine önemli bir üstünlüğü söz konusu olabilir. Bu noktada İran hâlen 2500 km menzilli Sajjil-2 balistik ve 1500 km menzilli Shabab-3 balistik füzeleri ile bölge ülkeleri için açık bir asimetric tehdit oluşturmaktadır.

İran ile olan münasebetler bahsinde bilhassa şu hususu belirtmekte fayda vardır ki, uluslararası ilişkiler denklemlerinde genellikle İran genellikle Rusya ile birlikte ele alınır. Çünkü Rusya yakın tarihi süreç itibariyle büyük ölçüde İran üzerinden bölgeyi ve Şii dünyasını kontrol etmekte ve pratikte Şii dünyasının hamisi konumunda olan bir ülkedir. Bu sebeple İran'la ilişkilerin kat'i surette, Rusya üzerinden ve Rusya'nın temsil ettiği "Avrasyacı" bakış açısı ve "toplum mühendisliği" pratikleri ile yaratılmak istenen Batı ve NATO karşıtlığı üzerinden dikkate alınmasında fayda vardır. Nitekim İran petrol çıkaran bir ülke olmasına rağmen, rafineri imkân, kabiliyeti ve teknolojisi yetersiz olduğundan Rusya'dan benzin ithal eden bir ülkedir. İran rafineri ve nükleer teknoloji bağlamında tamamıyla Rusya'ya bağımlıdır.

Bu kapsamda Türkiye'nin Rusya ve İran ile olan münasebetleri bağlamında dönem dönem özellikle Batı karşıtlığı üzerinden yapılan Rusya ve İran güzellemeleri esasen reel politik olarak, dikkate alınacak derinlikten uzaktır. Kaldı ki kendileri bizzat emperyal ve hegenomik iki güç olan Rusya ve İran, asla kendileri emperyalizm ile mücadelenin güvenli birer limanı olamazlar. Bu sebeple Türkiye'nin, bölgede Şii İran, Şii Irak ve Nusayri Suriye'nin hamisi konumunda bulunan Rusya ile ulusal güvenlik bağlamında stratejik bir ortaklık geliştirebilmesi pratikte, kozmetik ve popülist bir söylemden ibarettir.

Nitekim yukarıda izah edilen reel politik mülahazalardan hareketle Türkiye, İran ile ilişkilerinde, toplumları daha fazla bir araya getiren, ekonomik ve ticari ilişkilerin geliştirilmesini hedef alan dengeli, ölçülü ve "dolaylı bir strateji" (Sun Tzu, 2007) benimsemektedir. Ne var ki bu hususta Türkiye'nin gösterdiği tüm iyi niyetli çabalara rağmen, iki ülke arasındaki ilişkilerde yaşanan gelgitler ve zikzaklar, iki ülke arasında istikrarlı, güvenilir, uzun vadeli ve ilkeli ilişkilerin geliştirilmesini zorlaştırmaktadır.

Bu bahiste İran ile münasebetler bağlamında, İslam coğrafyasında Sünni ve Şii dünya arasındaki ilişkilerin normalleşmesi ancak Avrupa Birliği benzeri, ekonomik, siyasal ve hukuki anlamda ortak anlayış ve normların benimsenmesini

ile mümkün olabilir. Böyle bir birlikteliğin olmazsa olmazı ise, bölge ülkelerinde insan haklarını merkeze alan şeffaf, hesap verebilir demokratik rejimlerin tesis edilmesidir. Türkiye, İran ve Rusya ile ilişkilerini güçlendirmek için, Batı dünyası ile irtibatını koparmak mecburiyetinde değildir. Aksine Batı dünyası entegre bir Türkiye'nin, Doğu ile ilişkileri de ziyadesiyle güçlenir. Türkiye geleneksel olarak batı dünyasının bir parçası ve doğunun batıya, batının da doğuya açılan bir penceresidir. Bu durum şüphesiz ülkeler arasındaki kültürel ilişkiler sermaye ve ticaret hareketlerinin yanında tesis edilen sosyo-kültürel bağlarla da güçlendirilmelidir. Bu kapsamda Türkiye'nin İran'da bulunan kültürel miraslarına sahip çıkması, örneğin Horasan'da Melik Şah ve Nizamülmülk'e ait bulunan türbelerin Türkiye'nin gözetiminde koruma altına alınması için girişimlerde bulunması, iki ülke arasındaki ilişkilerin kuvvetlendirilmesine yarar sağlayabilir.

11. RUSYA İLE MÜNASEBETLER ÜZERİNE

İki kutuplu dünya düzeninin yıkılması bir takım fırsatlarla birlikte, beraberinde elbette bir takım riskler de getirmiştir (Fukuyama, 1992,1995; URL-1/Erişim: 26.01.2015). Bu süreçte Batı dünyasının, sözde az gelişmiş ülkelerin demokrasilerine destek olmak amacıyla, ancak pratikte sadece ekonomik kazançlarını artırmak maksadıyla benimsedikleri ve tesis ettikleri bir takım bencil, oportunist ve sert kapitalist ilişkiler esasen tepkisel olarak, Rusya başta olmak üzere diğer başat rakiplerinin de zaman içinde kendi periferlerinde bulunan diğer ülkeler ile aynı istikamette bir takım nüfuz edici ve kendileri açısından bol kazançlı ve istismar edici ilişkiler geliştirmelerine zemin hazırlamıştır. Bu kapsamda demokratik normları tam olarak yerleşmemiş ve göreceli kapalı toplum vasıflarına sahip, otoriter liderler tarafından yönetilmeye alışmış Rusya gibi güçlü devletler, içeride antidemokratik yönetim anlayışlarını devam ettirirken, dışarıda da benimsedikleri revizyonist politikaları hayata geçirebilme noktasında bir takım fırsatlar bulmuşlardır. Temelde Batı dünyasının bu ikircikli dış politika anlayışı, global ölçekte, zayıf demokrasilerin daha fazla aşındırılmasına, otokratik rejimlerin güç kazanmasına ve bir kısım üniter devletlerin de revizyonist ülkelerin taleplerine karşı koyamaması neticesinde ülke bütünlüklerini kaybetmelerine yol açmıştır. Bunun önemli bir sebebi de, hâlihazırda eski Sovyetler Birliği coğrafyasında yaşayan halkların umumiyetle övgüye layık bir refah ve özgürlük

elde edememiş olmamalarıdır. Nitekim bunun yine çok önemli bir nedeni de herbirinin paradoksal olarak belirli ölçülerde Rusya'nın güdümünde kalması ve çoğunun kapalı rejimlere sahip olmalarıdır.

Nitekim bu süreçte Rusya, Batı dünyasının göreceli pasif ve çekimsiz tutumunu istismar etmekte tereddüt etmemiştir. Bu kapsamda Rusya'nın hâlen, Gürcistan'la alakalı olarak Güney Osetya ve Abhazya; Ukrayna ile ilgili olarak Kırım, Donetsk, Luhansk, Donbas ve hatta Ukrayna'nın tümü üzerindeki devam eden talepleri; Finlandiya ile İsveç'in NATO üyesi olma ihtimaline yönelik sarf ettiği sert ve aşağılayıcı tehditleri; Avrupa'yı enerji ihtiyacı üzerinden örtülü ve açıktan, bir şekilde istikamete sokma gayretleri; hiçbir zaman bitmeyen sıcak denizlere inme hayalleri emsal olarak gösterilebilir.

Nitekim bu kapsamda bir yönüyle siyasi sınırların yeniden dizaynı projesi olarak "Büyük Ortadoğu ve Genişletilmiş Kuzey Afrika Projesi", dahi temelde esasen, Rus tehdidine karşı bir blok oluşturmak ve dolaylı olarak Rusya'nın dış kuşakta elde ettiği kazanımları sınırlandırarak, kendi yakın havzasında, Sovyet Sosyalist Cumhuriyet Birliği olgusu üzerinden Rus İmparatorluğunu yeniden canlandırmasına mani olmak maksadıyla, oluşturulmuş bir projedir (Achcar, 2004; The Committee on Foreign Relations United States Senate, 2004). Ne var ki, bu noktada cari durum itibariyle eğer Rusya'nın revizyonist politikaları sınırlandırılmaz ise, eski Doğu Bloğu üyesi ülkelerin önemli bir kısmının da kademeli olarak, Rusya'nın sert revizyonist pratikleri ile başa çıkamayacakları ve zaman içinde elde ettikleri demokratik kazanımlarını yitirecekleri yeni sıcak gelişmeler yaşanabilir.

Nitekim hâlihazırda Rusya, "bölgesinde kriz ve çatışmaları tırmandıran ve sahip olduğu askeri gücü, hasımları üzerinde bir tehdit ve müdahale aracı olarak kullanan bir ülke konumunda olmaya devam etmektedir" (Kissinger, 2000). Rusya bu kapsamda Moldova ile Transdinyester bölgesi; Gürcistan ile Abhazya ve Güney Osetya üzerinden çatışma hâlinedir. Buna ilave olarak Rusya, Ukrayna'nın Kırım bölgesini gerçekleştirdiği bir askeri işgal üzerine 16 Mart 2014 tarihinde yaptırdığı bir referandumla kendisine bağlamıştır. Rusya'nın ayrıca Ukrayna'nın Donbas bölgesindeki kendisine müzahir ayrılıkçı grupları kışkırtarak 2014 yılı Nisan ayında başlattığı ayaklanmalar, 2021 yılı Şubat ayı itibariyle fiilen Rus Ordusu'nun Ukrayna'yı işgal girişimine başlamasıyla birlikte sıcak bir askeri harekâta evrilmiştir. Bu kapsamda denilebilir ki, Rusya özellikle Sovyetler Birliği

coğrafyası içinde, bilhassa Rus nüfusunun yoğun olarak yaşadığı, ayrıca jeostratejik ve jeopolitik anlamda kıymet atfettiği bölgelere yönelik olarak, tarihi süreç içerisinde talep ettiği hak ve menfaatlerinden vazgeçmemektedir. Rusya bu noktada, gerekirse silahlı mücadeleyi de göze alacak şekilde askeri kaba tedbirleri de içeren revizyonist bir dış politika yürütmeye devam etmektedir.

Bu nedenle Rusya'nın bölgesinde ve dünyada istikrarsızlığı artıran saldırgan ve yayılcı politikaları, bölgesinde ve dünyada geniş çaplı endişe ve korkulara yol açmaktadır. Bu istikrarsız ve korku durumu, bir taraftan da diğer ülkelerin silah temin ve tedarik projelerine daha fazla kaynak ayırmaları neticesinde bir kısır döngü içinde kendini çoğaltmaktadır. Bu kapsamda Rusya'nın bizatihi kendi ve kendisine müzahir kuvvetlerle bölge ülkelerini tehdidi ve hatta doğrudan saldırıları ve de işgal girişimleri, medeni ülkeleri muhtemel bir üçüncü dünya savaşının başlayabileceği endişesine sevk etmektedir. Nitekim bu bağlamda Rusya rejiminin, soğuk savaş sonrası ortaya çıkan mevcut statükoyu kendi lehine revize ederek veya tümünden yıkarak eski soğuk savaş düzenini canlandırma hayalleri, kısa vadede başarıyla sonuçlanabilir. Eğer Rusya bu hedeflerinde başarılı olamazsa, o hâlde devam eden çatışma süreci bir şekilde Üçüncü Dünya Savaşı'nı tetikleyecek koşullarının oluşmasına sebebiyet verebilir. Bununla birlikte eğer Rusya bu mücadelesini Batılı müttefiklerin ağır politik ve siyasi yaptırımları ve dışlamaları neticesinde kaybederse, bir ihtimal, kısmen daha demokratik ve barışçıl, Batı ile uyumlu, hatta ittifak hâlinde bir ülke olarak ulusal güvenlik paradigmasını revize etmek zorunda kalabilir. Ancak bunun için bilhassa Batılı müttefiklerin, Türkiye dahil tüm NATO üyesi ülkelerin kat'i bir biçimde birlikte hareket etmesinin sağlanması hayati derecede öneme sahiptir.

Bu bahiste tarihi bir gerçeklik olarak Rusya'nın II. Abdülhamit döneminde, o zamanki adı ile Ayestefanos bugünkü adıyla Yeşilköy'e kadar gelerek, Osmanlı Devleti'ne karşı 93 Harbinde (1877-1878 Osmanlı - Rus Savaşı) elde ettiği askeri zaferin bir simgesi olarak zafer anıtı diktiğini, Ermenistan'a Dağlık Karabağ bölgesindeki Türkleri katlettirerek ve kalanları da göçe zorlayarak, yakın geçmişe kadar bugünkü Azerbaycan'ın beşte birini işgal ettirdiğini hatırd tutmakta fayda vardır. Ayrıca Stalin döneminde milyonlarca Türk kökenli insan "Çalışma Kamplarında⁸" katledilmiştir. Tarihi gerçeklikler uluslararası ilişkilerin yegâne

---

⁸ GULAG (Çalışma Kampları), Vladimir Lenin'in emriyle kurulan ve 1930'lardan 1950'lerin başına kadar Josef Stalin'in yönetimi sırasında zirveye ulaşan Sovyet zorunlu çalışma kampları ağından sorumlu

laboratuvarıdır. Bu sebeple tarihsel olgular tüm veçheleriyle tarafsız bir şekilde doğru bir şekilde okunmalı ve lüzumlu dersler çıkarılmalıdır. Nitekim, tüm kapalı rejimler, çatışmalardan beslenen, yayılmacı ve dominant, tek sesli, farklı yorum ve görüşlere karşı tekfirci bir yönetim tarzına sahiptirler ve düşmanları olmaksızın hayatta kalamazlar.

12. SONUÇ

Türkiye ne sadece halkının çoğunluğu Müslüman olan bir güneydoğu ülkesi, ne doğu ile batı medeniyeti arasında bir köprü, tampon devlettir. Türkiye akisne, hem Doğu'ya, hem de Batı'ya ait kültürel değerlere sahip, merkezi bir kadim uygarlığın ev sahibidir. Bu kapsamda Türkiye varlığıyla, emperyal, revizyonist, tehditkâr ve şiddet yanlısı revizyonist tehditlere karşı tesis ve tahkim edilmesi lüzumlu olan medeniyet ve istikrar bloğun olmazsa olmaz, pek kritik bir üyesidir. Nitekim medeniyet bloğu (Avrupa, Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada) ancak Türkiye'nin mutlak manada bir desteğini almak kaydıyla, maruz kalacağı muhtemel revizyonist ve savaşçı saldırılara karşı kendini başarıyla müdafaa edebilir.

Nitekim Türkiye Cumhuriyeti asla Avrasya veya Batı arasında mutlak bir seçim yapmak noktasında çaresiz değildir. "Türk halkı seçimini Atatürk'ün liderliğinde, 20 Ekim 1923 tarihinde, devletin rejimi olarak cumhuriyeti seçmek ve muasır medeniyet seviyesine ulaşma hedefini benimsemekle yapmıştır" (Şengöz, 2020c: 1-71). Bu manada Türkiye Cumhuriyeti için tek ve en önemli hedef, her alanda çağdaş uygarlık seviyesini yakalamak ve geçmektir. Bu maksadın tahakkuku için, ülkede tam bir barış ve huzur ortamı, komşu, dost ve müttefik ülkelerle güven, iş birliği ve dayanışmanın tesis edilmiş olması, esaslı bir başarı göstergesidir. Kaldı ki Türk halkı asla hiçbir gücün boyunduruğu altına giremez, hayâsızca hiçbir güce yanaşamaz, birileri aldanabilir, ama bütün bir millet asla aldanmaz. Atatürk'ün dediği gibi (Kolektif, 2019), "Türkiye Cumhuriyeti'nin karakteri tam bağımsızlıktır." Nitekim bu kapsamda Türkiye'nin çevresine güven telkin edebilen bir ülke konumunu muhafaza ettirebilmesi noktasında, egemen vesair ülkelerle münasebetlerini mütemadyen akılcı bir takım stratejik girişimlerle sulh içinde devam ettirebilmesi istikametinde çaba sarf

---

devlet kurumudur. Bugün benzeri uygulamalar ne yazık ki Çin tarafından Uygur Türklerine karşı yapılmaktadır.

etmesi pek mühim ve kıymetlidir. Nitekim Türkiye tarihsel olarak, kuruluşundan itibaren yurttan sulh cihanda sulh güvenlik mottosu ile yapıcı bir güvenlikçi bir güvenlik paradigması ve normatif olarak ilerlemeci ve Batı yönelimli dış politika anlayışını benimsemiş, anti sömürgeci bir paradigmayla bölgesinde, üstten bakmak yerine eşit olmanın, gurur ve kibrin yerine alçak gönüllülük ve misafirperverliğin, taassup ve dogma yerine hoşgörünün hâkim olduğu, üçüncü devletler için her daim dost ve müttefik, onurlu ve soylu insanların yaşadığı bir ülke olma vazifesini üstlenmiştir. Bu kapsamda Türkiye, bir taraftan doğu ve güney komşularıyla statükoyu muhafaza ederken, Dünya Uluslararası Para Fonu ve Dünya Bankasına 1947 yılında üye olarak batı eksenli politikalarını pekiştirmiştir. 1952 yılında NATO'ya üye olarak da, yine Batı eksenli bir güvenlik şemsiyesi altında yer almıştır. Bu noktada Türkiye Cumhuriyetinin hâlen Avrupa Birliği'ne entegrasyon ve üyelik yönündeki gayretleri, arada kesintiler olsa da, devam etmektedir.

Netice itibariyle Türkiye'nin güvenlik paradigmasının temel dayanağı NATO üyeliğidir. Kaldı ki Türkiye'nin NATO üyesi olma talebinin özü de, sert Rus tehdidine karşı kendini güvene alma güdüsüdür. Ayrıca NATO'nun varoluş nedeni de, emperyalist ve etkisi altına aldığı ülkeleri de tıpkı kendisi gibi demokratik normlardan uzaklaşımaya noktasında zorlayan revizyonist Rusya'ya karşı, medeni dünyanın korunma ve kollanması ihtiyacıdır. Bu noktada denilebilir ki, belki içinde bulunduğumuz dönem dünyanın demokratik normlar ve insan hakları algı ve pratikleri noktasında sert bir şekilde ortadan ikiye ayrıldığı bir döneme atıf yapmaktadır, Bu sebeple 21. yüzyılın ikinci yarısından itibaren demokrasi ve totaliterlik arasında ara rejim olarak varlığını devam ettiren ve yarı demokrasi olarak tarif edilen ülkelerin de, bu durumlarını uzun süre devam ettiremeyecekleri ve kuşkusuz mutlak bir seçim yapmaya zorlanacakları öngörülebilir.

Bu noktada Türkiye bir NATO üyesi olarak, Avrupa Birliği'ne tam üye olma kararlılığında, bölgesinde istikrar ve güven vaad eden kadim bir ülkedir. Bu noktada Türkiye'nin, özellikle içinde bulunduğu bölgenin temel dinamikleri, kültürel ve sosyal ve ekonomik gerçekliklerini dikkate alan, barış ve esenlik eksenli milli bir güvenlik anlayışını benimsediği ifade edilebilir. Nitekim Türkiye bu bağlamda hem değer, hem de kurumsal manada ilerlemeci, antirevzyonist ve yapıcı bir dış politika izlemeye devam etmektedir. Bu kapsamda Türkiye'nin mevcut uluslararası güvenlik paradigması millilik çizgisinde, sosyal, kültürel,

ekonomik, teknolojik, demokratik bir perspektif ve bütüncüllük arz etmektedir. Bu noktada Türkiye dış politikasının temeli Batı ile ilişkilerin güçlü bir zeminde tutulması üzerine tesis edilmiştir. Bu kapsamda Türkiye bir NATO üyesi ülke olarak ulusal güvenlik anlamında herşeyden evvel, Batı dünyasının önemli ve güvenilir bir müttefiki durumundadır. Bu nedenle Türkiye bölgesinde meydana gelen asayişsizlik, mülteci sorunu, terörizm ve silahlı bölgesel çatışmalardan kaynaklı tehditlere karşı bir koruma kalkanına sahiptir ve bu koruma kalkanını Avrupa Birliği'ne tam üye olma iradesiyle perçinlemek istemektedir. Nitekim Türkiye'nin güvenlik paradigmasının ana eksenini on yıllardır, çağdaş medeniyet seviyesine ulaşma ideali üzerine bina edilmiş akılcı, bağımsız, ilerlemeci ve barışçıl bir paradigma üzerine şekillenmiştir.

Sonuç olarak Türkiye, tarihi misyonu içinde bulunduğu coğrafyanın sunduğu sosyokültürel zenginliklere saygı duyarak tamamını kucaklayan çoğulcu bir bakış açısına sahiptir. Bu kapsamda Türkiye, sahip olduğu ileri demokrasi kültürü ile her daim bölgesel ve küresel ölçekte barışa ve güvenliğe katkı sağlayan, uluslararası camiada ayrımcı ve kutuplaştırıcı söylem ve eylemlerden uzak bir ülkedir. Türkiye, insan hakları, hukukun üstünlüğü, düşünce ve ifade özgürlüğü, kuvvetler ayrılığı ilkelerine dayanan kurumsal, modern, şeffaf ve güvenilir bir devlet aygıtı ve sarsılmaz bir biçimde her daim barışçıl çözümler yanlısı dış politik tutumu ile bölgesinde istikrara katkı sağlayan bir ülkedir. Türkiye bu bağlamda, bölgesinde var olan sorunların akliselikle çözülebilmesi için imkân ve uygun zeminlerin oluşturulmasına hizmet etmektedir.

KAYNAKÇA

- Achcar, G. (2004). Greater Middle East: the US plan. Metropolitaine: Le Monde Diplometique.
- Adams, J. (1986). The Financing of Terror. Sevenoaks. Kent: New English Library.
- Aust, A. (2010). Handbook of International Law. Cambridge: Cambridge University Press.
- Booth, K. (2012). Dünya Güvenliği Kuramı, (Çev. Çağdaş Üngör). İstanbul: Küre Yayınları.
- Chomsky, N. (1996). World Orders Old and New. Columbia: Columbia University Press.
- Freidman, T. (1999). The Lexus and the Olive Tree: Understanding Globalization. New York: Farrar, Straus.
- Fukuyama, F. (1992). Yeni Dünya Düzeni, (Çev: K. Çağlayan). İstanbul: Ağaç Yayınları.
- Fukuyama, F. (1995). Tarihin Sonu. Ankara: Vadi Yayınları.
- Güleryüz, N. A. (2012). Bizans'tan 20. Yüzyıla Türk Yahudileri. İstanbul: Gözlem Gazetecilik Basın ve Yayın.
- Günay, B. (2005). Avrupa'dan Asya'ya Sorunlu Türk Bölgeleri. İstanbul: IQ Yayınları.
- Habermas, J. (2008). Küreselleşme ve Milli Devletlerin Akıbeti (Çev. Medeni Beyaztaş). Frankfurt: Bakış Yayınları.
- Hartmann, J. (2009). Internationale Beziehungen. Köthen: Springer Sozialwissenschaften Verlag.
- Hofstede, G. (1999). Cultures and Organizations. London: McGraw-Hill,1991.
- Kennedy, P. (1990). Büyük Güçlerin Yükseliş ve Çöküşü, (Çev. Birtane Kavakçı), Türkiye İş Bankası. Ankara: Kültür Yayınları.
- Kissinger, H. (2000). Diplomasi, (Çev: İ.H. Kurt). Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Kolektif. (2019). Atatürk Sözleri. İstanbul: Diga Kitap.
- Osterud, O. (2008). "Global Conflict Trends: a Rejoinder." Conflict, Security & Development. 8.3: 383-386.
- Rothschild, E., B. Buzan ve Hansen, L. (2007), What is Security. London: Sage Publications Ltd.
- Sun Tzu (2007). The Art of War, (Çeviren Giles, Lionel). Special Edition Books.
- Şengöz, M. (2020a). Bir Modernleşme Öncülü Olarak Türk Ordusu Kuvvet Yapısı ve Askeri Vesayet Paradigmasının Bilinçaltı Müktesebatının Bir Değerlendirmesi. Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 7 (11), 126-149.

Şengöz, M (2020b). Siyasi Sınırların Yeniden Dizaynı Projesinde Stratejik Bir Enstrüman Olarak Vekalet Savaşı Konsepti ve Bileşenleri Üzerine Bir Kritik. Uluslararası Eğitim ve Sosyal Bilimler Kongresi, ICRESS, 2020.

Şengöz, M. (2020c). Türkiye Cumhuriyeti'nin Ulusal Güvenlik Paradigması Üzerine Bir Değerlendirme, Takvim-i Vekayi, 8 (1),1-71.

Şengöz, M. (2021). Soykırım Ansiklopedisinde Yer Alan Sözde “Ermeni Soykırımı” Bölümünün Tahlili. Uluslararası Afro-Avrasya Araştırmaları Dergisi, 6 (11), 14-20.

The Committee on Foreign Relations United States Senate. (2004). The Greater Middle East Initiative: Sea Island and Beyond Hearing. 108/2. U.S. Government Printing Office Washington.

URL-1: "Munich security report collapsing order, reluctant guardians?". (2015, 26 Ocak). <https://espas.secure.europarl.europa.eu/orbis/document/munich-security-report-2015-collapsing-order-reluctant-guardians>. (Erişim:21.05.2021).

Waewer, O. (2008). Toplumsal Güvenliğin Değişen Gündemi, Uluslararası İlişkiler, 5(18), 151-178.

Wisniewski, J. J. (2008). Torture, Terrorism, and the Use of Violence, Cambridge: Cambridge Scholars Publishing.